ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

លេខ៣ ត្រីមាសទី៣ ឆ្នាំ២០១៩

ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាន

ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌

ក ស វ

ECOSOCC

ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌
www.ecosocc.gov.kh
info@ecosocc.kh
(855) 012 915 577 (855) 012 912 009

គតិបណ្ឌិត

" ប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្ស ក៏ជាវិញ្ញាសាដែលត្រូវថែទាំ ដុសខាត់ ការពារ និងអភិវឌ្ឍវាជារៀងរហូត។ "

កម្ពុជាឆ្នាំ២០០០ - សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន**

នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ក្រុមការងារព្រឹត្តិបត្រ
នាយកគ្រប់គ្រង:
- យឹម ណុលសន
និពន្ធនាយក:
- អ៊ុំ ថុង
និពន្ធនាយករង:
- អ៊ុន វ៉ាល់ឡឺរ៉ូ
- ប៉ិច សុខា
ការិយាល័យនិពន្ធ:
- នរ៉ាណាឫទ្ធិ អានន្ទជាយ៉ាត
- លី គឹមសុខ
- ឆយ អូន
- ទីប្រឹក្សា
- សមាជិក
- សមាជិកា នៃ ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (ក.ស.វ.)
អ្នកចាត់ចែងផលិត:
- អ៊ុន វ៉ាល់ឡឺរ៉ូ
- រ័ត្ន សណ្ដាប់
អ្នកចែកផ្សាយ:
- អេង រត្នមុនី
- សំ សំណាង
- សេក វុទ្ធី
ការីកុំព្យូទ័រ:
- សយ វាស្នា
- យឹម ច័ន្ទតារា

មាតិកា

ទំព័រ

I- វិចារណកថា " របបប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ថ្ងៃ៧ មករា ជាថ្ងៃបើកទំព័រប្រវត្តិសាស្រ្តថ្មីរបស់កម្ពុជា " ១-២

II- បទអត្ថាធិប្បាយ " ទស្សនាទាននៃដំណើរការរួមគ្នារបស់ស្ថានីយ-វារីអគ្គិសនី និងស្ថានីយអគ្គិសនីពន្លឺព្រះអាទិត្យ " ៣-៥

III- ការពិនិត្យផ្ដល់យោបល់លើសេចក្ដីព្រាងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត
- ១- គោលនយោបាយជាតិស្ដីពី ភាសាខ្មែរ ៦-៧
- ២- ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់ ៨-៩
- ៣- ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលការណ៍ណែនាំស្ដីពីនីតិវិធី និងវិធាន នៃការតាក់តែងសេចក្ដីព្រាងច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ១០-១២

IV- ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ប្រចាំឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩ ១៣-២១

V- កម្មវិធីវាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ២២-៣០

VI- សកម្មភាពផ្សេងៗរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ៣១-៣៤

VII- នាទីវប្បធម៌
- ពន្យល់ពាក្យ (ហេតុ) ៣៥-៣៦
- កម្លាំងអរិយធម៌បិតនៅលើអ្វី? ៣៧-៣៨

VIII- នាទីកំណាព្យ
- ស្មៅចិញ្ចៀន (បទពាក្យ៩) ៣៩
- ច្បាប់ពាក្យចាស់ (បទព្រហ្មគីតិ) ៣៩
- ភូមិខ្ញុំ (បទពាក្យ៧) ៣៩

IX- នាទីកំសាន្ត
- វិះភ្លាត់! ៤០
- ចុមបាត់ញើសអស់! ៤១

X- ពីនេះពីនោះ
- ដុល្លារូបនីយកម្មនៅកម្ពុជា ៤២-៤៦

របបប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងថ្ងៃ៧ មករា ជាថ្ងៃបើកទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីរបស់កម្ពុជា

ដោយ ឯកឧត្តម ទេសរដ្ឋមន្ត្រី យឹម ណុលឡា

ថ្មីៗនេះ ចំពោះការស្លាប់លោក **នួន ជា** ក៏ដូចជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដទៃទៀត ដែលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ហើយត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម បានផ្តន្ទាទោសឱ្យជាប់គុកអស់មួយជីវិត ក្នុងសំណុំរឿងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋ-កម្មប្រល័យពូជសាសន៍ និងការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅលើទឹកដីកម្ពុជា ចន្លោះពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩មកនេះ គឺជាកញ្ចក់ឆ្លុះបញ្ចាំងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរពីការរស់រានមានជីវិតឡើងវិញរបស់ប្រជាជនកម្ពុជានាថ្ងៃ៧ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩។

ថ្ងៃ៧ មករា គឺជាកញ្ចក់ឆ្លុះបញ្ចាំងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ នៃកាលបរិច្ឆេទរំដោះប្រជាជនកម្ពុជាឱ្យរួចផុតពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលបង្កឡើងដោយពួកពេជ្ឈឃាតប៉ុលពត គឺត្រឹមរយៈពេលជាងបីឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អាយុជីវិតប្រជាជនកម្ពុជាជាង២លាននាក់ត្រូវរបបប៉ុលពតកាប់សម្លាប់ និងសមិទ្ធផលជាតិត្រូវបានកម្ទេចចោលយ៉ាងព្រៃផ្សៃបំផុត។ បើហេតុនេះ តើគេអាចកសាងអនាគតដ៏ល្អប្រសើររបស់ប្រទេសមួយបានទេ បើគេពុំរំលឹកដល់មេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រនោះ? គេតែងនិយាយថា « អ្នកណាដែលបំភ្លេចមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ នឹងត្រូវផ្តន្ទាទោសឱ្យរស់នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រដដែលឡើងវិញ »។

ជាទូទៅ ប្រទេសនីមួយៗ ប្រជាជាតិនីមួយៗ អ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រគេតែងកត់ត្រានូវភាពអាប់ឱន និងភាពរុងរឿងនៃប្រវត្តិសាស្ត្ររាប់ពាន់ឆ្នាំរបស់គេ ដើម្បីចៀសវាងមិនឱ្យការរស់នៅក្នុងភាពឈឺចាប់និងលំបាកវេទនាមានជីវិតរស់ឡើងវិញ។ ភស្តុតាងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាបានប្រាប់ថា កាលពីក្នុងយុគសម័យអន្ធការរបស់កម្ពុជា ហើយដែលប្រជាជនកម្ពុជានៅតែដក់ជាប់ក្នុងសន្តានចិត្ត និងដក់ជាប់ក្នុងអារម្មណ៍របស់យើងគ្រប់ៗគ្នានោះ គឺរបបវាលពិឃាដតដែលសង្គមជាតិទាំងមូលត្រូវក្រឡាប់ចាក់លង់លិចយ៉ាងជ្រៅក្នុងអន្លង់ជ្រោះមហន្តរាយប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលជាសម័យកាលដ៏សោកសៅ និងខ្មៅងងឹតបំផុតក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា។

អរិយធម៌សង្គមកម្ពុជាដែលធ្លាប់ជាសង្គមមួយមានអរិយធម៌យ៉ាងឧត្តុង្គឧត្តម ត្រូវបានបំផ្លាញរហូតដល់ឫសគល់ដោយសាររបបពេជ្ឈឃាត។ ស្ថាប័ននិងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋដែលជាខឿនសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ វត្តអារាម។ល។ ត្រូវរលាយសូន្យ។ ស្រុក ឃុំ ភូមិទូទាំងប្រទេសត្រូវប្រែក្លាយជាជំរំឃុំឃាំង។ ប្រជាជនរាប់លាននាក់ត្រូវបង្ខំឱ្យធ្វើពលកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ទាំងថ្ងៃ ទាំងយប់ អត់អាហារ ខ្វះសម្លៀកបំពាក់ ខ្វះថ្នាំសង្កូវ ព្រាត់ប្រាសពីក្រុមគ្រួសារបងប្អូន កូនចៅរស់ដូចសត្វធាតុ គ្រៀមក្រំគិតភ័យគ្មានទីសង្ឃឹម។ ទឹកដីទាំងមូលជោគជាំទៅដោយឈាមនិងទឹកភ្នែក ក្រាលទៅដោយឆ្អឹងនិងគំនរផេះ។ យើងយល់ថា ទំហំនិងទម្ងន់នៃបទឧក្រិដ្ឋនេះធំធេងណាស់ ដែលពិភពលោកទាំងមូលគេទទួលមិនបាន។

ចំពោះមុខសភាពការណ៍ដ៏រន្ធត់បែបនេះ ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូបនាពេលនោះ បាននឹកបន់ស្រន់អំពាវនាវ ដង្ហោយហៅ សុំអ្នកមានបុណ្យ អ្នកមានមហិទ្ធិឫទ្ធិ ពូកែសក្តិសិទ្ធិណាមួយរូបអាចមកជួយរំដោះអាយុជីវិតពួកគេ ឱ្យបានរួចផុតពីក្រញាំបីសាចនេះ។

ស្ថិតក្នុងបរិការណ៍នេះ ចំពោះការទទួលបាននូវជ័យជម្នះ នាថ្ងៃ៧ មករា ១៩៧៩ សម្រាប់កម្ពុជាគឺជាការបើកទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីនៃការរស់ឡើងវិញទាំងជីវិត ទាំងគ្រប់វិស័យ ដែលបច្ចុប្បន្ននេះកម្ពុជាកំពុងទទួលបាននូវក្លិនពិដោរដ៏ឈ្ងុយឈ្ងប់ មានឈ្មោះបោះសំឡេងគ្រប់ទិសទីទាំងនៅក្នុងតំបន់ ទាំងលើឆាកអន្តរជាតិ។

ស្ថិតក្នុងឱកាសនេះ យើងសូមឧទ្ទិសថ្ងៃ៧ មករា ជាថ្ងៃដែលយើងមិនត្រូវបំភ្លេចនូវប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ឈឺចាប់ ជាថ្ងៃដែលយើងត្រូវរំលឹកនូវការប្រល័យពូជសាសន៍ ជាថ្ងៃដែលខ្មែរគ្រប់រូបត្រូវមានបេះដូងទទួលស្គាល់នូវគុណធម៌ មិនត្រូវបំភ្លេចអ្នកដែលមានគុណលើខ្លួន ពេលដែលខ្លួននិងឪពុកម្តាយខ្លួន បានរួចផុតពីគ្រោះមរណៈ ហើយបច្ចុប្បន្ន យើងទាំងអស់គ្នាកំពុងរស់នៅក្នុងប្រទេសមួយ និងសង្គមមួយដែលកំពុងរីកចម្រើនគ្រប់វិស័យ ជាពិសេសវិស័យសេដ្ឋកិច្ច យ៉ាងលឿនស្លេវទៅមុខជានិច្ច គ្មានជនណាឬបរទេសណាទប់បានឡើយ ក្នុងប្រទេសមួយនិងសង្គមមួយដែលស្ថិតក្នុងទីសុខសាន្ត។

ដោយសារអ្នកណា? គឺដោយសារសម្តេចទាំង៣ ជាពិសេស **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា**។

សូមបងប្អូនកូនក្មួយកុំភ្លេចឱ្យសោះ ទោះបីក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ។

"បើបានទឹកពិសារស់រានមានជីវិតហើយ សូមកុំភ្លេចប្រភពទឹកនោះឱ្យសោះ"

ទស្សនាទាន
ដំណើរការរួមគ្នារបស់ស្ថានីយវារីអគ្គិសនី និង ស្ថានីយអគ្គិសនីពន្លឺព្រះអាទិត្យ

ដោយ បណ្ឌិត អ៊ុច ថេងសេង

អត្ថបទនេះមានគោលបំណងបង្ហាញពីលទ្ធភាពបញ្ចុះថ្លៃអគ្គិសនីដោយដំណើរការស្ថានីយវារីអគ្គិសនី និងស្ថានីយអគ្គិសនីពន្លឺព្រះអាទិត្យរួមគ្នា។

ប្រជាជនលើពិភពលោកទាំងមូលទទួលស្គាល់ថា ក្នុងឆ្នាំ២០១៩ នេះ កម្តៅក្នុងរដូវប្រាំងក្តៅជាងកម្តៅពីឆ្នាំមុនៗ និងក្នុងរដូវភ្លៀង បរិមាណទឹកភ្លៀងមានច្រើនជាងមុននៅកន្លែងធ្លាក់ទឹកភ្លៀង ឧទាហរណ៍ ការជន់លិចតំបន់ខ្លះនៃទីក្រុងព្រះសីហនុដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក។ បាតុភូតធ្លាក់បរិមាណទឹកភ្លៀងច្រើនជាងមុន ឬខ្យល់ព្យុះមានកម្លាំងខ្លាំងជាងមុន បណ្តាលមកពីបរិមាណចំហាយទឹករសាត់ពីផ្ទៃផែនដីទៅក្នុងអាកាសនៅក្នុងរដូវប្រាំងមានចំនួនច្រើនជាងឆ្នាំមុនៗ លុះដល់ពេលបរិមាណចំហាយទឹកនេះរសាត់ក្នុងអាកាសបង្កទៅជាទឹកភ្លៀង ក៏បង្កើតទៅជាភ្លៀងដែលមានបរិមាណទឹកច្រើន។ ភស្តុតាងនៃកំណើនកម្តៅក្នុងឆ្នាំ២០១៩ នៅទីក្រុងឆឺណៃ (Chennai) នៃរដ្ឋតាមិលណាឌូ ប្រទេសឥណ្ឌា ដែលមានប្រជាជនប្រើប្រាស់ទឹកក្រោមដីសម្រាប់ការផ្គត់ផ្គង់ទឹក។ នៅពេលទឹកស្រកចុះរហូតស្ទើរមិនមានទឹកក្នុងអណ្តូង រដ្ឋត្រូវដឹកទឹកតាមរថភ្លើងមកផ្គត់ផ្គង់ប្រជាជនវិញ ។

ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុឆ្នាំ២០១៥ ហៅកាត់ COP 21 ប្រទេសជាហត្ថលេខីបានព្រមព្រៀងកាត់បន្ថយកាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ ឬឧស្ម័នកាបោនិកទៅក្នុងអាកាសដើម្បីកាត់បន្ថយកំណើនកម្តៅពិភពលោកឲ្យនៅក្រោម ២អង្សា ។ ដំណើរការស្ថានីយវារីអគ្គិសនី និងស្ថានីយអគ្គិសនីពន្លឺព្រះអាទិត្យនៅកម្ពុជា មិនត្រឹមតែរួមចំណែកកាត់បន្ថយកំណើនកម្តៅពិភពលោកប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងកាត់បន្ថយជាតិពុលទៅក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលបង្កដោយការដុតប្រេង ឬធ្យូងថ្មដើម្បីផលិតអគ្គិសនី។

នៅក្នុងវិស័យអគ្គិសនី ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីប្រចាំថ្ងៃត្រូវបានតំណាងដោយក្រាហ្វិកដូចខាងក្រោម៖

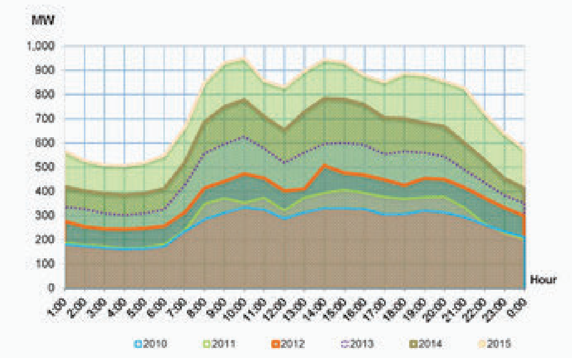

Figure 7: Daily Peak Load Curve from 2010 to 2015 in National Grid

ក្រាហ្វិកនេះត្រូវបានពន្យល់ដូចតទៅ៖

-ពីម៉ោង១យប់ដល់ម៉ោង៦ភ្លឺ ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីទាប ព្រោះមនុស្សសំរាក(ដេក)

-ពីម៉ោង៧ព្រឹកដល់ម៉ោង១១ព្រឹក ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីកើនឡើង ដោយសាររោងចក្រ មន្ទីរក្រសួង មន្ទីរពេទ្យ និងហាងលក់ដូរដំណើរការ

-ពីម៉ោង១២ថ្ងៃត្រង់ដល់ម៉ោង១ល្ងាច ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីចុះ នៅម៉ោងសំរាកបាយថ្ងៃត្រង់

-ពីម៉ោង២ល្ងាចដល់ម៉ោង៥ល្ងាច ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីកើនឡើងវិញ ម៉ោងធ្វើការល្ងាច

-ពីម៉ោង៥ល្ងាចដល់ម៉ោង៦ល្ងាច ម៉ោងចេញពីធ្វើការ

-ពីម៉ោង៦ល្ងាចដល់ម៉ោង១០យប់ ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីកើនឡើងដោយសារភ្លើងបំភ្លឺផ្លូវ មនុស្សចូលផ្ទះវិញ ប្រើអគ្គិសនីបំភ្លឺផ្ទះ រៀបចំចំអិនអាហារ បើកទូរទស្សន៍...

ចំណុចគួរកត់សម្គាល់នៅលើក្រាហ្វិកប្រើប្រាស់អគ្គិសនីឆ្នាំ២០១៥ មានដូចខាងក្រោមៈ

-ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីទាបបំផុត ឬអប្បបរមា ហៅថា Base Load ស្មើនឹង ៥០០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់ មានរយៈពេល ៥ ទៅ ៦ ម៉ោង

-ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីមធ្យម ស្មើនឹង ៧០០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់ មានរយៈពេល ១៥ ម៉ោង

-ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីខ្ពស់បំផុត ឬអតិបរមា ហៅថា Peak Load ស្មើនឹង ៩៤០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់ មានរយៈពេល ២ ទៅ ៣ ម៉ោង

ស្ថានីយអគ្គិសនីគ្រប់ប្រភេទ រួមទាំងស្ថានីយដុតប្រេងនិងធ្យូងថ្មត្រូវដំណើរការរួមគ្នា ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់សេចក្តីត្រូវការថាមពលនេះ។ ការសាងសង់ស្ថានីយអគ្គិសនីថ្មីដើម្បីផ្គត់ផ្គង់តម្រូវការអគ្គិសនី មានចំនួនច្រើនរហូតដល់រាប់ពាន់លានដុល្លារ ដែលមិនអាចប្រើប្រាស់ថវិកាជាតិទាំងអស់បាន ទើបមានបទពិសោធន៍អនុញ្ញាតឲ្យឯកជនសាងសង់ស្ថានីយអគ្គិសនី Private Power Participation ផលិតនិងលក់អគ្គិសនីមកឲ្យក្រុមហ៊ុនរដ្ឋសំរាប់ចែកចាយ។

ជាទូទៅ ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីឯកជន Independent Power Producer ដែលផលិតអគ្គិសនីសម្រាប់លក់មកឲ្យក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីរដ្ឋសម្រាប់ចែកចាយមិនមានធនធាន Capital គ្រប់គ្រាន់សំរាប់ការវិនិយោគសាងសង់នេះទេ ហើយត្រូវខ្ចីធនាគារមកបង្គ្រប់ធនធានដែលខ្លួនមាន ដែលតម្រូវឲ្យក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីឯកជនទាំងនោះបង់ការប្រាក់ និងប្រាក់រំលោះដើមទៅធនាគារ។

ដើម្បីមានចំណូលគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បង់ការប្រាក់ និងប្រាក់រំលោះដើមទៅធនាគារ ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីឯកជនត្រូវដំណើរការស្ថានីយអគ្គិសនីរបស់ខ្លួនក្នុងរយៈពេល ២៤ម៉ោង ដើម្បីរកចំណូលឲ្យបានគ្រប់ម៉ោង។ ក្នុងករណីត្រូវដំណើរការផ្គត់ផ្គង់ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីខ្ពស់បំផុតរយៈពេល ២ ទៅ ៣ ម៉ោង ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីឯកជនអាចមានជំរើសពីរៈ

-លក់អគ្គិសនីនៅម៉ោង Peak ដែលអាចមានរយៈពេល ២ ទៅ ៧ ម៉ោង ក្នុងតម្លៃថ្លៃ ឬ

-គិតថ្លៃអគ្គិសនីនៅម៉ោងដែលស្ថានីយអគ្គិសនីរបស់ខ្លួនមិនដំណើរការ ដោយប្រើប្រាស់រូបមន្ត

Price = Fixed Cost + Variable Cost + Profits

Price	ថ្លៃលក់អគ្គិសនីក្នុងមួយគីឡូវ៉ាត់ម៉ោង
Fixed Cost	ថ្លៃលក់ថេរ ឬហៅថា Capacity Charges ដែលអាចជាប្រាក់ត្រូវបង់ទៅធនាគារ និងប្រាក់ខែអ្នកដំណើរការស្ថានីយ
Variable Cost	ប្រាក់ចំណាយផ្សេងៗទាក់ទងនឹងដំណើរការផលិតអគ្គិសនី ដូចជាថ្លៃប្រេង...
Profit	ប្រាក់ចំណេញ

ដើម្បីកាត់បន្ថយថ្លៃអគ្គិសនី ការកាត់បន្ថយថ្លៃលក់ថេរ ឬហៅថា Capacity Charges ជាវិធីមួយដែលអាចអនុវត្តបានដោយដំណើរការរួមគ្នារវាងស្ថានីយវារីអគ្គិសនី និងស្ថានីយអគ្គិសនីពន្លឺព្រះអាទិត្យ។ ដំណើរការស្ថានីយអគ្គិសនីពន្លឺព្រះអាទិត្យ ឬសូឡា ដែលដំណើរការដោយមិនមានអាគុយសម្រាប់ស្តុកថាមពលសម្រាប់ប្រើពេលគ្មានពន្លឺថ្ងៃ អាចតំណាងដោយក្រាហ្វិកដូចខាងក្រោម៖

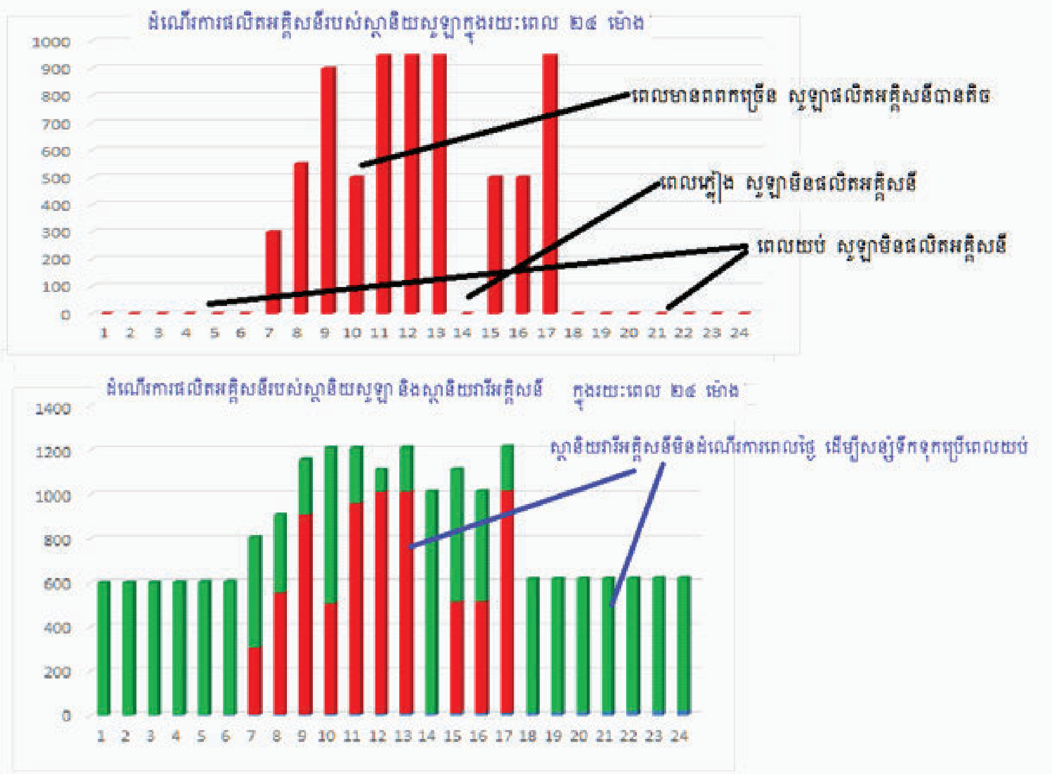

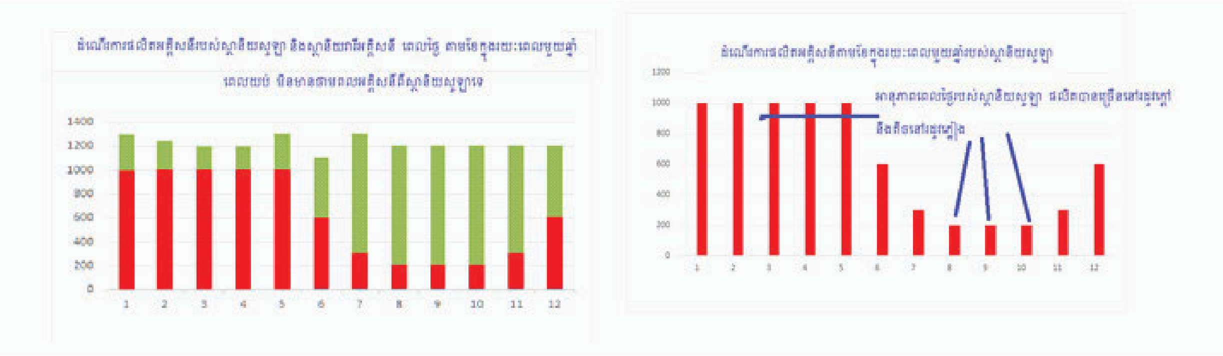

ការប្រៀបធៀបក្រាហ្វិកខាងលើបង្ហាញថា៖

-បើសិនជា អានុភាពស្ថានិយវារីអគ្គិសនីស្មើ ១០០០ មេហ្គាវ៉ាត់ និងអានុភាពស្ថានិយសូឡាស្មើនឹង ១០០០ មេហ្គាវ៉ាត់ដែរ អានុភាពរួមនៃដំណើរការស្ថានីយទាំងពីរមិនស្មើ ២០០០ មេហ្គាវ៉ាត់ទេ ព្រោះនៅរដូវក្តៅ ស្ថានីយវារីអគ្គិសនីផលិតអគ្គិសនីបានតិច និងនៅរដូវភ្លៀង ស្ថានីយសូឡាផលិតអគ្គិសនីបានតិច និងមិនអាចផលិតអគ្គិសនីនៅពេលយប់។ ការប៉ាន់ស្មានថា ដំណើរការរួមនៃស្ថានីយទាំងពីរស្មើ ២០០០ មេហ្គាវ៉ាត់ អាចនាំឲ្យមានការខ្វះថាមពលអគ្គិសនីសម្រាប់ចែកចាយ។

-ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគដំណើរការស្ថានីយវារីអគ្គិសនីមិនអាចទារថ្លៃមិនដំណើរការស្ថានីយ Fixed cost នៅរដូវប្រាំង ហើយក្រុមហ៊ុនស្ថានីយសូឡាក៏មិនអាចទារថ្លៃមិនដំណើរការស្ថានីយ Fixed cost នៅរដូវភ្លៀងឬពេលយប់បានឡើយ ។

-ដំណើរការរួមគ្នានៃស្ថានីយទាំងពីរអាចកាត់បន្ថយថ្លៃមិនដំណើរការស្ថានីយ Fixed cost កាត់បន្ថយថ្លៃដើមអគ្គិសនី កាត់បន្ថយការបំភាយឧស្ម័នពុលទៅក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើម៕

III- ការពិនិត្យផ្តល់យោបល់លើសេចក្តីព្រាងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

១- សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិស្តីពីភាសាខ្មែរ

បញ្ញត្តិនៃ ”ភាសាខ្មែរ” ជាបញ្ញត្តិគោលមួយដែលមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣ ក្នុងជំពូកទី១ មាត្រាទី៥ ដែលចែងថា ” ភាសានិងអក្សរដែលប្រើជាផ្លូវការ គឺភាសានិងអក្សរខ្មែរ ”។ ក្នុងន័យនេះ ភាសានិងអក្សរខ្មែរត្រូវបានកំណត់ច្បាស់សម្រាប់ការប្រើប្រាស់និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាលើគ្រប់វិស័យស្របតាមតម្រូវការ ដើម្បីធ្វើឲ្យមានសុដុមរមនាក្នុងការអភិវឌ្ឍសង្គមជាតិ។ ឯក្នុងកថាខណ្ឌទី២នៃមាត្រាទី៦៩ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក៏បានចែងថា”រដ្ឋមានកាតព្វកិច្ចការពារនិងពង្រីកភាសាខ្មែរឲ្យសមស្របនឹងសេចក្តីត្រូវការ”។ អនុលោមតាមបញ្ញត្តិនេះ ច្បាប់ស្តីពីអប់រំឆ្នាំ២០០៧ នៅក្នុងជំពូកទី៥ មាត្រាទី២៤ បានចែងថា”ភាសាខ្មែរជាភាសាយាន និងជាមុខវិជ្ជាមួយនៃកម្មវិធីសិក្សាគោលនៅសាលារៀនចំណេះទូទៅសាធារណៈ។ ចំពោះសាលារៀនចំណេះទូទៅឯកជន ត្រូវមានកម្មវិធីសិក្សាភាសាខ្មែរជាមុខវិជ្ជាគោលមួយនៃកម្មវិធីសិក្សារបស់ខ្លួន”។

ក្នុងដំណាក់កាលក្រោយប្រទេសត្រូវបានរំដោះឆ្នាំ១៩៧៩ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានខិតខំប្រឹងប្រែងផ្តល់ឱកាសតាមគ្រប់រូបភាពដល់ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូប ដើម្បីទទួលបានការអប់រំទាំងអស់គ្នា ដោយបានបើកយុទ្ធនាការនៅទូទាំងប្រទេស ដើម្បីរំដោះគ្រោះមិនចេះអក្សរនិងគ្រោះភ្លេចអក្សរ តាមពាក្យស្លោក “អ្នកចេះបង្រៀនអ្នកចេះតិច អ្នកចេះតិចបង្រៀនអ្នកមិនចេះ” (ទសវត្សឆ្នាំ១៩៨០) និងរៀនហើយរៀនទៀត រៀនមិនចេះចប់(ទសវត្សឆ្នាំ១៩៩០)។

ទន្ទឹមនឹងការវិវត្តនៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គមយ៉ាងឆាប់រហ័ស ក្នុងរយៈពេលកន្លងមកនេះ ការប្រើភាសាខ្មែរមិនទាន់មានការឯកភាពគ្នានៅឡើយ ដូច្នេះហើយបានជាប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានផ្តល់អនុសាសន៍ក្នុងពិធីបិទសន្និបាតបូកសរុបការងារនៃក្រសួងអប់រំ ថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ថា “ត្រូវត្រួតពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ឲ្យបានហ្មត់ចត់លើអត្ថបទកិច្ចការស្រាវជ្រាវ កាសែត ទស្សនាវដ្តី គេហទំព័រ ស្លាកសញ្ញានានានៅតាមទីសាធារណៈ ឲ្យរក្សាបាននូវទម្រង់និងក្បួនខ្នាតអក្សរសាស្ត្រ និងភាសាវិទ្យាខ្មែរ ដូចបានរៀបចំនៅក្នុងវចនានុក្រមខ្មែរសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ **ជួន ណាត**”។

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ព្រមទាំងដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹង ចក្ខុវិស័យនៃភាសាខ្មែរដែលសំដៅដល់ភាសានិយាយ ភាសាសរសេរ និងអក្សរខ្មែរ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជាបានកសាងគោលនយោបាយជាតិស្តីពីភាសាខ្មែរសំដៅតម្រង់ទិសក្នុងការប្រើប្រាស់ ការអភិរក្ស និងការអភិវឌ្ឍភាសាខ្មែរ រួមទាំងអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងឯកភាពជាតិផងដែរ។ ដើម្បីសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យ គោល-

បំណង និងគោលដៅដែលបានលើកឡើង យុទ្ធសាស្ត្ររបស់គោលយោបាលត្រូវមានការបង្កើតយន្តការ និងកំណត់គោលការណ៍អភិវឌ្ឍនិងអភិរក្សភាសាខ្មែរ បង្កើនការប្រើភាសាខ្មែរជាភាសាយាន ជំរុញការប្រើពាក្យនិងបច្ចេកសព្ទជាភាសាខ្មែរ ព្រមទាំងពាក្យនិងបច្ចេកសព្ទកម្ចីឲ្យស្របតាមគោលការណ៍ភាសាជាតិ ជំរុញការប្រើភាសាខ្មែរឲ្យបានទូលំទូលាយនិងត្រឹមត្រូវ កំណត់និងត្រួតពិនិត្យឲ្យមានឯកភាពក្នុងការប្រើភាសាខ្មែរ ជំរុញនិងលើកកម្ពស់ការស្រាវជ្រាវ ប្រមូល ចងក្រង ថែរក្សា និងការផ្សព្វផ្សាយឯកសារទាក់ទងនឹងភាសាខ្មែរ។ ជារួមគោលនយោបាយនេះ ទាមទារឲ្យមានការខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នាតាមគ្រប់មធ្យោបាយពីគ្រប់ក្រសួង ស្ថាប័ន និងអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ដើម្បីឲ្យមានសង្គតិភាពនិងឯកភាពជាតិទាំងមូល។

សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិស្តីពីភាសាខ្មែរនេះ ត្រូវបានដាក់ឆ្លងកិច្ចប្រជុំជំនាញបច្ចេកទេស នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នាថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ ដឹកនាំដោយសហប្រធាន ឯកឧត្តម **ឆយ អូន** អនុប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ និង ឯកឧត្តម **ស៊ា ម៉ៅ** អនុប្រធានក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ ដោយមានឯកឧត្តម **ហ៊ាន សុខុម** ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ តំណាងស្ថាប័នសាមីជាអ្នកការពារសេចក្តីព្រាង។ កិច្ចប្រជុំបានយកចិត្តទុកដាក់ពិភាក្សាលើខ្លឹមសារសេចក្តីព្រាងទាំងមូល ដែលស្ថាប័នសាមីបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឲ្យគោលនយោបាយនេះទទួលបាននូវលទ្ធផលជាផ្លែផ្កាពេលដាក់ឲ្យអនុវត្ត តាមរយៈផែនការសកម្មភាពជាក់លាក់នានានៅពេលខាងមុខ៕

ក.ស.វ. - ក្រុម ៣

២- សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពី

កិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់ ត្រូវបានរៀបចំដោយក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និងបានបញ្ជូនមកទីស្តីការគណរដ្ឋមន្ត្រីនៅថ្ងៃទី ៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ និងបានឆ្លងកិច្ចប្រជុំជំនាញបច្ចេកទេស នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នាថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ដឹកនាំដោយសហប្រធាន ឯកឧត្តម **អ៊ុច ចាន់សេង** សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ និងឯកឧត្តម **ស៊ា ម៉ៅ** អនុប្រធានក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ ដោយមានការអញ្ជើញចូលរួមពីសំណាក់ ឯកឧត្តម **ម៉ៅ ថូរ៉ា** រដ្ឋលេខាធិការ ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម តំណាងស្ថាប័នសាមី ជាអ្នកការពារសេចក្តីព្រាង និងបានឆ្លងប្រជុំអន្តរក្រសួងដែលបានពិនិត្យ និងកែសម្រួលសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះដល់ជំពូកទី៦។ ជំពូកទី៧ ជំពូកទី៨ ជំពូកទី៩ និងជំពូកទី១០ ដែលមានការពាក់ពន្ធ័នឹងសមត្ថកិច្ចតុលាការ ត្រូវបានក្រសួងយុត្តិធម៌ជួយសម្របសម្រួល។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់ត្រូវបានអង្គប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រីអនុម័តនៅថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ សម្រាប់បញ្ជូនទៅរដ្ឋសភា។

មូលដ្ឋានគតិយុត្តនៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ

-មាត្រា៦៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ហាមឃាត់ និងផ្តន្ទាទោសជាទម្ងន់ដល់ជនណាដែលនាំចូល ផលិត លក់ដូរ គ្រឿងញៀន ទំនិញក្លែងក្លាយ ហួសរយៈពេលប្រើប្រាស់ ដែលប៉ះពាល់ដល់សុខភាព អាយុជីវិតរបស់អ្នកប្រើ ។

-កាតព្វកិច្ចជាសមាជិក WTO និង ASEAN

ខ្លឹមសារគោលក្រោយច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់ត្រូវបានអនុម័តនិងដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់

-បង្កើតគណៈកម្មាធិការជាតិការពារអ្នកប្រើប្រាស់ដែលដឹកនាំដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និងមានការចូលរួមពីក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ដោយមានអគ្គនាយកដ្ឋានទទួលបន្ទុកកិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់ជាសេនាធិការ(មាត្រា៥ នៃជំពូក២ ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច)

-បង្កើតសមាគមអ្នកប្រើប្រាស់ដោយត្រូវចុះបញ្ជីនៅក្រសួងមហាផ្ទៃ ស្របតាមច្បាប់ស្តីពីសមាគមនិងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (មាត្រា៦ ជំពូក៣)។ សមាគមនេះមានតួនាទីនិងភារកិច្ចផ្តល់ប្រឹក្សាឯករាជ្យជូនអ្នកប្រើប្រាស់និងធ្វើជាតំណាងការពារសិទ្ធិនិងផលប្រយោជន៍អ្នកប្រើប្រាស់ចំពោះមុខគណៈកម្មាធិការជាតិការពារអ្នកប្រើប្រាស់ឬតុលាការ។

-ការកំណត់បទដ្ឋានព័ត៌មានសម្រាប់អ្នកប្រើប្រាស់កំណត់ដោយបញ្ញត្តិករមានសមត្ថកិច្ច និងដែលអាចមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយគណៈកម្មាធិការជាតិការពារអ្នកប្រើប្រាស់ក្នុងករណីចាំបាច់។

ចំពោះទម្រង់ ច្បាប់នេះមាន ៨ជំពូក

ជំពូកទី១	បញ្ញត្តិទូទៅ	មាន ៤មាត្រា
ជំពូកទី២	ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច	មាន ១មាត្រា
ជំពូកទី៣	សមាគមអ្នកប្រើប្រាស់	មាន ៣មាត្រា
ជំពូកទី៤	អំពើមិនសុចរិតក្នុងធុរកិច្ច	មាន ៤មាត្រា
ជំពូកទី៥	ការអនុវត្តមិនសុចរិត	មាន ១០មាត្រា
ជំពូកទី៦	ព័ត៌មានសម្រាប់អ្នកប្រើប្រាស់	មាន ៥មាត្រា
ជំពូកទី៧	នីតិវិធីប្តឹងនិងស៊ើបអង្កេត	មាន ៤មាត្រា
ជំពូកទី៨	នីតិវិធីនៃការចេញសេចក្តីសម្រេច	មាន ៦មាត្រា
ជំពូកទី៩	ការប្តឹងតវ៉ា	មាន ២មាត្រា
ជំពូកទី១០	ទោសបញ្ញត្តិ	មាន ១០មាត្រា
ជំពូកទី១១	អវសានប្បញ្ញត្តិ	មាន ២មាត្រា

ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍អ្នកប្រើប្រាស់ ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មក៏បានរៀបចំសេចក្ដីព្រាងច្បាប់ស្ដីពីសុវត្ថិភាពម្ហូបអាហារ។ ការអនុវត្តច្បាប់ទាំងពីររួមគ្នាអាចកាត់បន្ថយគ្រោះថ្នាក់បណ្ដាលមកពីចំណីអាហារ Dietary Diseases។ វេជ្ជបណ្ឌិតចំណីអាហារ Nutritionist បានពន្យល់ថា ជនជាតិអាមេរិករងគ្រោះដោយសារការហូបចំណីអាហារហើយក្លាយជាជនជាតិដែលមានមនុស្សធាត់ Obesities ច្រើនជាងគេក្នុងពិភពលោក ហើយជំងឺធាត់នេះក៏អាចបណ្ដាលឱ្យមានជំងឺផ្សេងទៀត ដូចជា ទឹកនោមផ្អែម មហារីក ...។ វេជ្ជបណ្ឌិតចំណីអាហារពន្យល់ថា កំហុសឆ្គងនេះបណ្ដាល មកពីក្នុងរយៈពេល ៤០ឆ្នាំមុន មានការពន្យល់ថា មូលហេតុនាំឱ្យមានជំងឺគាំងបេះដូង និងដាច់សសៃឈាមខួរក្បាលបណ្ដាលមកពីការបរិភោគជាតិសាច់ច្រើន ហើយមានការណែនាំឱ្យបរិភោគជាតិស្ករជំនួស a calorie is a calorie ។ បច្ចុប្បន្ន វេជ្ជបណ្ឌិតចំណីអាហាររកឃើញថា ការបរិភោគជាតិសាច់ច្រើនមិនមែនជាមូលហេតុតែមួយគត់ទេ គឺកំណកជាតិកាល់ស្យូមក្នុងសសៃឈាម Arteries calcification ដែលជាមូលហេតុដែលបណ្ដាលឱ្យមានជំងឺគាំងបេះដូងនិងដាច់សសៃឈាមខួរក្បាល ហើយការបរិភោគជាតិស្ករច្រើនផ្ដល់ផលអាក្រក់ច្រើនជាង។

មេរោគមហារីកបំបែកខ្លួនរីកធំធាត់ដោយសារជាតិស្ករ។ កោសិកាធម្មតារបស់មនុស្សអាចចិញ្ចឹមខ្លួនដោយសារជាតិស្ករ Glucose ផងនិងជាតិខ្លាញ់ Fat ផង។ វេជ្ជបណ្ឌិតចំណីអាហារពន្យល់ថាការបង្អត់ជាតិស្ករក៏ជាវិធីព្យាបាលជំងឺមហារីកមួយដែរ ព្រោះរាងកាយមនុស្សអាចចិញ្ចឹមខ្លួនបានដោយសារជាតិខ្លាញ់ Ketone។ មានពពួកមេរោគផ្សិត និងកមរមាស់ Fungi and yeast infection ដែលចិញ្ចឹមខ្លួនដោយសារជាតិស្ករដែរ។ ជំងឺទឹកនោមផ្អែមប្រភេទទី ២ Type 2 Diabetes កើតឡើងដោយសារការបរិភោគជាតិផ្អែមលើសកម្រិតនិងអាចបណ្ដាលឱ្យងងឹតភ្នែកនិងដំបៅរលួយរហូតត្រូវកាត់ដៃជើង។ វេជ្ជបណ្ឌិតចំណីអាហារ Nutritionist បញ្ជាក់ថា ជំងឺនេះមិនមែនជាជំងឺរ៉ាំរ៉ៃនិងវិវត្តទៅធ្ងន់ធ្ងរ Chronicle progressive ទេ គឺជាជំងឺចំណីអាហារ Dietaries disease ដែលអាចព្យាបាលឱ្យជាបានដោយការតមជាតិផ្អែមហៅថា Ketones និងការបង្អត់អាហារ Intermittent fasting ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពរ៉េស៊ីស្តង់នឹងអាំងសូលីន Insulin resistance។

វេជ្ជបណ្ឌិតចំណីអាហារអះអាងថា សហរដ្ឋអាមេរិករងគ្រោះដោយសារជាតិផ្អែមក្នុងចំណីអាហារ ហើយត្រូវចំណាយថវិកា ៣ ដងដើម្បីព្យាបាលច្រើនជាងប្រាក់ចំណេញរបស់ក្រុមហ៊ុនចំណីអាហារមាន Coca cola និង Fast Food ហើយអះអាងថាសហរដ្ឋអាមេរិកបាននាំចេញជំងឺទឹកនោមផ្អែមទៅប្រទេសផ្សេងទៀតក្នុងពិភពលោកតាមរយៈក្រុមហ៊ុនលក់ភេសជ្ជៈមានជាតិស្ករ ដែលក្នុងប្រទេសខ្លះមានការបង្កើតក្រុមហ៊ុនលក់ភេសជ្ជៈមានជាតិស្ករស្រដៀងទៅ Coca cola។ ប៉ុន្តែ មានប្រទេសជាច្រើនដែលទទួលស្គាល់ថា ជាតិស្ករមានគ្រោះថ្នាក់ដូច ជក់បារីដែរ ហើយបានដំឡើងពន្ធលើស្ករ។ នៅកម្ពុជា ក្រសួងសុខាភិបាលទទួលស្គាល់ថាជាតិស្ករមានគ្រោះថ្នាក់ ប៉ុន្តែមធ្យោបាយផ្សព្វផ្សាយរបស់ក្រសួងនៅចាញ់មធ្យោបាយផ្សព្វផ្សាយរបស់ក្រុមហ៊ុនលក់ភេសជ្ជៈមានជាតិស្ករ ដែលមានទូរទស្សន៍ជាច្រើនជួយផ្សាយ។ ការផ្សព្វផ្សាយថា អ្នកបានទទួលប្រាក់រង្វាន់ពីក្រុមហ៊ុនលក់ភេសជ្ជៈមានជាតិស្ករស្រក់ទឹកភ្នែករំភើបអរគុណក្រុមហ៊ុន ប៉ុន្តែប្រាក់រង្វាន់នោះបានមកពីអ្នកហូបភេសជ្ជៈផ្សេងទៀតដែលប្រឈមនឹងជំងឺទឹកនោមផ្អែមនិងជំងឺផ្សេងទៀត ហើយក្រុមគ្រួសារអ្នកហូបភេសជ្ជៈទាំងនោះនឹងចំណាយថវិកាព្យាបាលជំងឺច្រើនជាង ៣ដងប្រាក់ចំណេញរបស់ក្រុមហ៊ុន ដូចអ្វីដែលកំពុងកើតមានឡើងនៅសហអាមេរិកនិងប្រទេសផ្សេងទៀត។ ប្រជាជនកម្ពុជាអាចត្រូវការពេលវេលាខ្លះដើម្បីទទួលស្គាល់ថា ជាតិស្ករពិតជាផ្ដល់ផលអាក្រក់ដល់សុខភាព។

ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់និងច្បាប់ស្ដីពីសុវត្ថិភាពម្ហូបអាហារនឹងក្លាយជាមូលដ្ឋានគតិយុត្តសម្រាប់ការពារផលប្រយោជន៍និងសុខភាពរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាពីការបរិភោគអាហារដែលបង្កផលប៉ះពាល់ដល់សុខភាព៕

ក.ស.វ. - ក្រុម ២

៣- ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលការណ៍ណែនាំស្តីពី

នីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត

យោងតម្រូវការចាំបាច់ គណៈកម្មការមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ដោយសេចក្តីសម្រេចលេខ០៦ សសរ របស់ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ ស្តីពីការបង្កើតគណៈកម្មការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត។ គណៈកម្មការនេះមាន ឯកឧត្តម **ឆយ អូន** អនុប្រធាន ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (ក.ស.វ.) ជាសមាជិក ហើយ ឯកឧត្តម **សួង លាងហៃ** សមាជិក ក.ស.វ. និង ឯកឧត្តម **អ៊ុន វ៉ាល់ឡឺរ៉ូ** អគ្គលេខាធិការ ក.ស.វ. ជាសមាជិកអនុគណៈកម្មការរៀបចំខ្លឹមសារ និងទម្រង់។

ភារកិច្ចរបស់គណៈកម្មការ គឺសិក្សាស្រាវជ្រាវធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលការណ៍ណែនាំស្តីពី នីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ដែលបានទទួលការឯកភាពពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គនាថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ហើយដែលបាននិងកំពុងអនុវត្តរហូតមកដល់ពេលនេះ ឲ្យស្របទៅនឹងបរិបទនៃការកែទម្រង់ដែលកាន់តែស៊ីជម្រៅទៅៗនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងជាពិសេសឲ្យស្របទៅនឹងព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៦១៨/០១២ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលប្រកាសឲ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងអនុក្រឹត្យលេខ១១៦ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។

តាមគោលការណ៍ណែនាំឆ្នាំ២០១៣ រាល់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ដែលរៀបចំដោយក្រសួងស្ថាប័នជុំវិញរាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបញ្ជូនមកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីពិនិត្យ និងពិភាក្សាកែសម្រួលមុននឹងដាក់ឆ្លងសម័យប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រីទៅតាមយន្តការអង្គប្រជុំជំនាញបច្ចេកទេស អង្គប្រជុំអន្តរក្រសួង និងអង្គប្រជុំត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយជាដើម។ ប៉ុន្តែនៅថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានចេញសេចក្តីជូនដំណឹងលេខ២០២៥ សជណ ជម្រាបជូនគ្រប់ក្រសួង ស្ថាប័ននានា ដែលមានបំណងតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬអនុក្រឹត្យ ឬលិខិតបទដ្ឋាននានារបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវមានការចូលរួមពីក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ តាំងពីដំណាក់កាលចាប់ផ្តើមរៀបចំនៅតាមក្រសួង ស្ថាប័ននានា រហូតដល់សេចក្តីព្រាងអត្ថបទច្បាប់ ឬអនុក្រឹត្យ ឬលិខិតបទដ្ឋានទាំងនោះ ត្រូវបានឆ្លងសម្រេចពីក្រសួងស្ថាប័នសាមី។ តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចនេះ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ដែលរៀបចំដោយក្រសួង ស្ថាប័ន អាចប្រជុំពិនិត្យពិភាក្សា ជាអន្តរក្រសួង នៅតាមក្រសួង ស្ថាប័នសាមី មិនចាំបាច់ឆ្លងយន្តការពិនិត្យពិភាក្សានៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីទេ។

នៅឆ្នាំ២០១៦ ទាក់ទងនឹងការរៀបចំលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តនេះដែរ រាជរដ្ឋាភិបាលបានចេញសេចក្តីសម្រេចលេខ១៣២ សសរ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ ស្តីពីការបង្កើតក្រុមការងារវាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត សម្រេចឲ្យគ្រប់ក្រសួង ស្ថាប័នបង្កើតក្រុមការងារវាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តធ្វើរបាយការណ៍វាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត សម្រាប់ជាមូលដ្ឋានរៀបចំសេចក្តីព្រាងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត។

ដោយឡែកនៅក្នុងនីតិកាលទី៦ នៃរដ្ឋសភានេះ ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់មួយទៀត គឺការបង្កើតនិងការដាក់ឱ្យដំណើរការនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាពិគ្រោះនិងផ្តល់យោបល់(ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩១៨/៩៣២ ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាពិគ្រោះ និងផ្តល់យោបល់) ដែលមានភារកិច្ចចម្បងមួយក្នុងចំណោមភារកិច្ចផ្សេងទៀត គឺផ្តួចផ្តើមគំនិតតាក់តែង ឬផ្តល់យោបល់លើការរៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងសេចក្តីព្រាងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតមករាជរដ្ឋាភិបាល ហើយ និងផ្តល់យោបល់លើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងសេចក្តីព្រាងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធីធ្វើច្បាប់កំពុងស្ថិតក្នុងក្របខណ្ឌអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ។

យោងតាមការអនុវត្តថ្មីៗខាងលើ និងយោងតាមអាយុកាលនៃការអនុវត្តសារាចរស្តីពីការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ដែលមានជាង ១០ ឆ្នាំ (២០១៣-២០១៩) មកហើយនេះ ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលការណ៍ណែនាំគឺជាប្រការចាំបាច់ ដែលត្រូវធ្វើយ៉ាងណាឱ្យការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត នៅតែបន្តទៅមុខដោយរលូន មានការឯកភាព មានការចូលរួមយ៉ាងទូលំទូលាយ ដើម្បីលើកស្ទួយរបបប្រជាធិបតេយ្យ សេរីពហុបក្ស និងពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពការងាររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការស្ថាបនា និងអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិឱ្យចម្រើនរុងរឿង។

ទោះបីសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត រៀបចំឡើងដោយក្រសួង ស្ថាប័នទីទៃពីគ្នាក៏ដោយ ទោះបីជានីតិវិធីនៃការពិនិត្យសេចក្តីព្រាងធ្វើនៅតាមក្រសួង ស្ថាប័ន សាមីក៏ដោយ ក៏សេចក្តីព្រាងនៃអត្ថបទទាំងនោះ ជាចុងក្រោយត្រូវតែដាក់ចូលមកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដែលជាសេនាធិការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីពិនិត្យរៀបចំដាក់ជូនសម័យប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រីដែរ។ បានសេចក្តីថារាល់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងអនុក្រឹត្យ រួមទាំងសេចក្តីព្រាងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលក្រសួង ស្ថាប័ននានាមានភារកិច្ចរៀបចំតាក់តែងទៅតាមវិស័យរៀងៗខ្លួន ដោយក្រុមការងាររៀងៗខ្លួន គឺធ្វើឡើងក្នុងនាមរាជរដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលពិនិត្យនិងសម្រេច។ ដូច្នេះ អត្ថបទទាំងនោះ ត្រូវតែមានការឯកភាព ជាពិសេសលើវិធាននិងទម្រង់នៃការតាក់តែង ហើយនិងនីតិវិធីនៃការពិនិត្យពិភាក្សាផងដែរ។

ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត សំដៅធ្វើយ៉ាងណាប្រមូលផ្តុំនីតិវិធី និងវិធានថ្មីៗបញ្ចូលក្នុងសៀវភៅតែមួយ និងកែសម្រួលនីតិវិធី និងវិធានចាស់ឱ្យស្របតាមបរិបទថ្មីនៃការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ។

សៀវភៅគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតមានពីរផ្នែក។ ផ្នែកទីមួយ គឺសារាចរស្តីពីការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត និងផ្នែកទីពីរគឺគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធីនិងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតដែលមានភ្ជាប់ជាមួយនឹងសារាចរនោះ។

សារាចរណែនាំឱ្យគ្រប់ក្រសួង ស្ថាប័ន ពង្រឹងនិងជំរុញអង្គភាពនីតិកម្មក្រោមឱវាទឱ្យដំណើរការបានសកម្មក្នុងការរៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ឱ្យរៀបចំគម្រោងកម្មវិធីតម្រូវការច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតផ្ញើមកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី យ៉ាងយូរនៅដំណាច់ខែវិច្ឆិកានៃ

ឆ្នាំនីមួយៗ ដើម្បីរៀបចំជាបញ្ជីកម្មវិធីនៃការរៀបចំសេចក្ដីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ប្រចាំឆ្នាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលពិនិត្យនិងសម្រេច សម្រាប់ឲ្យក្រសួង ស្ថាប័នទាំងអស់អនុវត្តទៅតាមគោលការណ៍ណែនាំដែលមានភ្ជាប់ជាមួយសារាចរនោះ។

ចំពោះការណែនាំ គណៈកម្មការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មមិនមានការកែប្រែអ្វីឡើយ គ្រាន់តែមានការកត់សម្គាល់ទៅលើការពង្រឹងការអនុវត្តការណែនាំឲ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពថែមទៀតតែប៉ុណ្ណោះ។ អ្វីដែលជាការយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងរបស់ក្រុមការងារ គឺដំណើរការនៃរៀបចំសេចក្ដីព្រាងដើម ដោយបញ្ចូលវិធានថ្មីៗ សំដៅធ្វើយ៉ាងណាឲ្យការរៀបចំមានការចូលរួមទូលំទូលាយ មានការប្រជុំពិនិត្យពិភាក្សា សិក្សាស្រាវជ្រាវ វាយតម្លៃច្បាស់លាស់ពីផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត។

ជាទូទៅចំពោះទម្រង់នៃសេចក្ដីព្រាង គឺមិនមានការកែប្រែទេ គ្រាន់តែមានការសម្របសម្រួលពាក្យពេចន៍ ឃ្លាប្រយោគទៅតាមនីតិវិធីដែលមានការប្រែប្រួល បន្ទាប់ពីការចូលជាធរមាននៃច្បាប់ស្ដីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រីឆ្នាំ២០១៨ និងអនុក្រឹត្យស្ដីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃទីស្ដីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីឆ្នាំ២០១៨ ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធដល់អវត្តមាននៃអគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាលដែលពីមុន មានតួនាទីស្នូលក្នុងដំណើរការនៃការពិនិត្យ និងពិភាក្សាសេចក្ដីព្រាង និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត ដាក់ឆ្លងអង្គប្រជុំគណៈរដ្ឋ មន្ត្រី។

គណៈកម្មការ ជាពិសេសអនុគណៈកម្មការរៀបចំខ្លឹមសារនិងទម្រង់បានធ្វើការប្រជុំរៀងរាល់សប្ដាហ៍ ប្រជុំពិនិត្យពិភាក្សារួមក្នុងគណៈកម្មការធំផង និងក្នុងអនុគណៈកម្មការរៀបចំខ្លឹមសារ និងទម្រង់ខ្លួនឯងផង រហូតមកដល់ថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ បានចំនួន ១៣លើក និងបានរៀបចំសេចក្ដីព្រាងគោលការណ៍ណែនាំស្ដីពីនីតិវិធី និងវិធាននៃការតាក់តែងសេចក្ដីព្រាងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀត(បច្ចុប្បន្នកម្ម) ដាក់ជូនគណៈកម្មការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្ម ដើម្បីពិនិត្យនិងពិភាក្សាជាបន្តរួចរាល់ហើយ៕

ក.ស.វ. - ក្រុម ១

គតិបណ្ឌិត

" ធ្វើអ្វីឲ្យស្បាន់ ធ្វើអ្វីឲ្យបាន ធ្វើអ្វីឲ្យផ្ទង់
ធ្វើអ្វីឲ្យត្រូវ ធ្វើអ្វីឲ្យត្រង់ ធ្វើអ្វីឲ្យគង់
ធ្វើអ្វីឲ្យគាប់។ "

សម្ដេចព្រះមហាសង្ឃរាជា - **ជួន ណាត ជោតញ្ញាណោ**

IV- ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ប្រចាំឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩*

របាយការណ៍ស្តីពីស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ **ប្រចាំឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩** នេះ ជាលទ្ធផលនៃកិច្ចប្រជុំទូលាយក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌(ECOSOCC) នៅថ្ងៃទី៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ ក្រោមអធិបតីភាព ឯកឧត្តម **យឹម ណុលសុន** អនុប្រធានប្រចាំការក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដោយមានការអញ្ជើញចូលរួមពី អនុប្រធាន សមាជិក សមាជិកា អគ្គលេខាធិការ អគ្គលេខាធិការរង នៃ ក.ស.វ. និងតំណាងក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ។

I- ស្មារតីអង្គប្រជុំនិងសន្និដ្ឋាន

ក្នុងឆ្នាំ២០១៩ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចកម្ពុជា បាននឹងកំពុងជួបប្រទះនឹងព្រឹត្តិការណ៍មួយចំនួនដូចជា ការចាប់ផ្តើមនីតិវិធីដកការអនុគ្រោះពន្ធរបស់សហគមន៍អឺរ៉ុប ជំងឺប៉េស្តជ្រូកអាហ្វ្រិក ការបាក់រលំសំណង់អគារនៅខេត្តព្រះសីហនុ និងគ្រោះទឹកជំនន់តាមបណ្តាខេត្ត ។ល។ លើសពីនេះទៀត សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចកម្ពុជា ក៏ទទួលរងឥទ្ធិពលពីសង្គ្រាមពាណិជ្ជកម្មសហរដ្ឋអាមេរិក-ចិន និងភាពតានតឹងនៅមជ្ឈិមបូព៌ា។

ទោះជាមានបញ្ហាប្រឈមខ្លះៗយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏តួលេខម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជានាឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩ នៅតែបង្ហាញការចាក់គ្រឹះរឹងមាំនៅឡើយ។ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចឆ្នាំ២០១៩ ត្រូវបានព្យាករណ៍ ៧,១% រីឯលទ្ធផលជាក់ស្តែង បើប្រៀបធៀបឆមាសទី១ដូចគ្នាឆ្នាំ២០១៩ និងឆ្នាំ២០១៨ សូចនាករសំខាន់ៗមួយចំនួនមានបម្រែបម្រួលដូចខាងក្រោម៖

១.អត្រាអតិផរណាមានកម្រិតក្រោម ២% បើប៉ាន់ស្មានដល់ចុងឆ្នាំ អតិផរណានឹងស្ថិតក្រោម៣%។

២.ផលិតកម្មវាយនភណ្ឌនិងស្បែកជើងកើន ១៣,៦% សូចនាករនេះមានការប្រឈម និងមិនអាចប៉ាន់ស្មានច្បាស់លាស់បាននាពេលខាងមុខ អាស្រ័យលើលក្ខខណ្ឌពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ។

៣.ការនាំចេញកើន ១៥,៣% សូចនាករនេះពឹងផ្អែកខ្លាំងលើការនាំចេញផលិតផលកម្មន្តសាល វាយនភណ្ឌ និងស្បែកជើង។

៤.ការនាំចូលកើន ២២,៨% សូចនាករនេះពឹងផ្អែកខ្លាំងលើការនាំចេញ និងការវិនិយោគ ព្រោះថាមួយភាគធំនៃការនាំចូលជាទំនិញវិនិយោគនិងមួយផ្នែកតូចប៉ុណ្ណោះជាទំនិញសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ដូច្នេះអាស្រ័យលើលក្ខខណ្ឌពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ និងបរិយាកាសវិនិយោគក្នុងប្រទេស។

៥.ចំណូលថវិកាជាតិកើន ១៩,៦% និងចំណាយថវិកាជាតិកើន ៨,១% ទោះបីសូចនាករទាំងពីរជាឧបករណ៍និងគោលដៅនៃគោលនយោបាយសារពើពន្ធក្នុងកម្រិតណាមួយក៏ដោយ អាស្រ័យលើសកម្មភាពធុរកិច្ចក្នុងប្រទេស និងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ។

---

* ការវិភាគជាសំណេរដកស្រង់ចេញពីទិន្នន័យសំខាន់ៗប៉ុណ្ណោះ មិនគ្របដណ្តប់តួលេខទាំងអស់ទេ។ អ្នកប្រើប្រាស់ទិន្នន័យអាចទាញយកតួលេខពីតារាងតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្លួន។

* ដើម្បីមានសង្គតិភាពក្នុងការប្រើប្រាស់លេខខ្មែរនិងអន្តរជាតិ សញ្ញាក្បៀសនៅក្នុងអត្ថបទ តាងឲ្យទសភាគ។ ប៉ុន្តែក្នុងតារាងលេខ (Excel) សញ្ញាក្បៀសតាងឲ្យខ្ទង់ពាន់ ឯសញ្ញាចុចជាទសភាគវិញ។

៦.យោងតាមស្ថានភាពរូបិយវត្ថុ រូបិយវត្ថុទូទៅ M2[1] កើន ២១,៣% M1 កើន ១៨,០% ឥណទានពីធនាគារពាណិជ្ជកើន ២៧,៩% និងទុនបម្រុងជារូបិយបណ្ណបរទេសសុទ្ធកើន ២៥,០%។ តួលេខទាំងនេះ បង្ហាញថាវិស័យរូបិយវត្ថុ និងធនាគារ កម្ចីនិងបញ្ញើ លំហូររូបិយវត្ថុនិងវិនិយោគ នៅមានភាពរឹងមាំនៅឡើយ។

រូប I. ១. អត្រាកំណើននៃសូចនាករសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចចម្បងៗនៃកម្ពុជា ក្នុងឆមាសទី១ ២០១៩ (ធៀបនឹងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨)

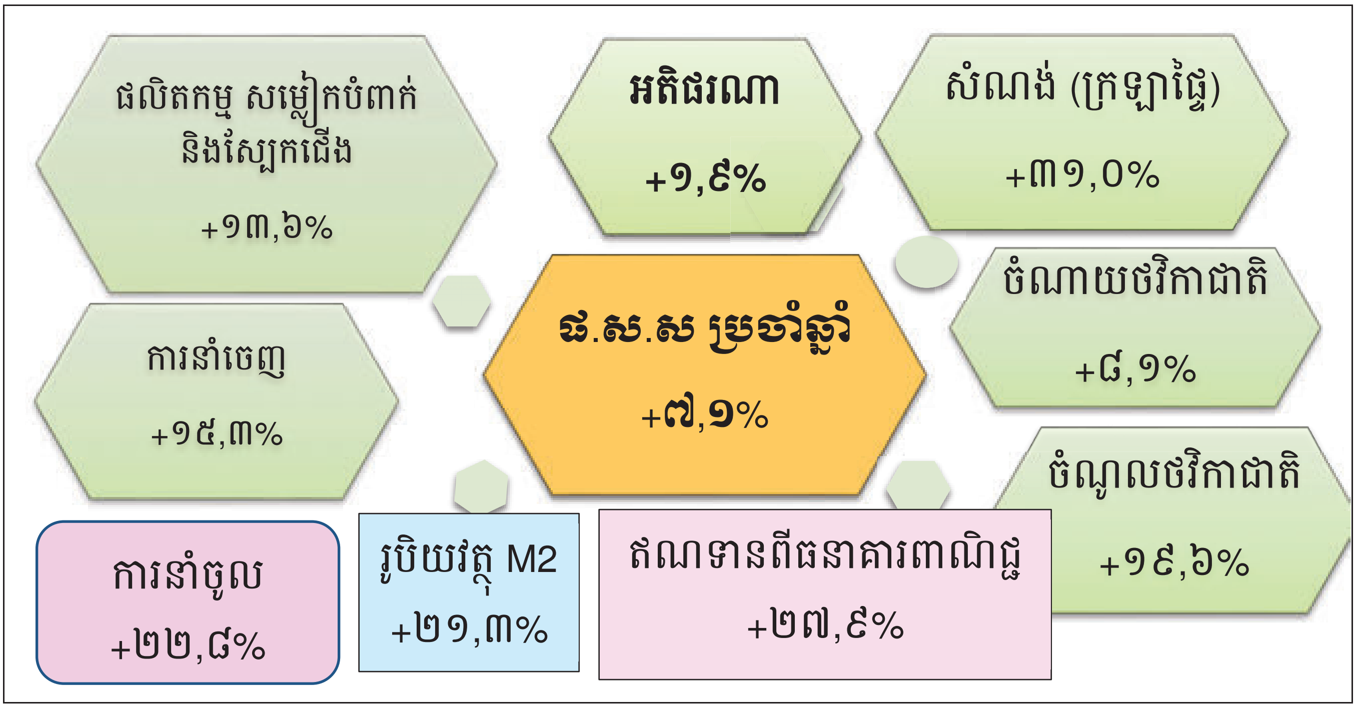

យ៉ាងណាមិញ កម្ពុជានឹងត្រូវពុះពារបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ក្នុងរយៈពេលខ្លីនិងមធ្យមខាងមុខ ដែលគួរពញ្ញាក់អារម្មណ៍ ដូចជា ទិសដៅនាំចេញមានដែនកំណត់ លំហូរទេសចរពីអាមេរិកនឹងអឺរ៉ុបធ្លាក់ចុះ សេដ្ឋកិច្ចប្រទេសចិននិងពិភពលោកមានសញ្ញាថមថយ គ្រោះធម្មជាតិ ឬឧបត្តិហេតុផ្សេងៗ ដែលតម្រូវឱ្យមានវិធានការសមស្រប ទាន់ហេតុការណ៍ មានលក្ខណៈបត់បែន ដោយស្មារតីចូលរួមនិងទទួលខុសត្រូវខ្ពស់។

II- ការប្រែប្រួលគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍

ល.រ	សូចនាករ	ធៀបនឹងឆមាសមុន	ធៀបនឹងឆមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន
១	ក្រុមភោជនីយដ្ឋាន	៣,៦៥%	៦,៦៥%
២	ឧស្ម័ន	៤,០៥%	៦,៧៥%
៣	អ្នកទទួលការងារធ្វើថ្មីតាមរយៈក្រសួងការងារនិងក្រុមហ៊ុន បានក្នុងប្រទេស	- ១០%	- ៧%
៤	ការនាំចេញផលិតផលនេសាទ	- ៣៤,៨%	- ១៩,១%
៥	ឧស្សាហកម្មធុនតូច និងសិប្បកម្ម (បើកថ្មី)	0%	- ៤៩%
៦	ឧស្សាហកម្មធុនតូច និងសប្បកម្ម (បន្ត)	- ៣៩%	- ៨៤%

[1] M2 = M1 + ប្រាក់បញ្ញើមានការកំណត់និងសន្សំ + ប្រាក់បញ្ញើជារូបិយបណ្ណ។ កំណើនសមាសធាតុរូបិយវត្ថុជាសញ្ញាណល្អនៃការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ច
M1 = រូបិយវត្ថុក្រៅធនាគារ + ប្រាក់បញ្ញើចរន្ត

១) ស្ថានភាពសន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់និងអត្រាប្តូរប្រាក់

➡បើប្រៀបធៀបក្នុងឆមាសទី១ដូចគ្នាឆ្នាំ២០១៩និងឆ្នាំ២០១៨ សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ កើនឡើង១,៨៨% ដែលអាចចាត់ទុកថា ជាកម្រិតទាបបើធៀបនឹងការចែងក្នុងគោលនយោបាយ (៣% - ៥%)។

តារាង១.១. បម្រែបម្រួលសន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់តាមខែពីឆ្នាំ២០១៧ដល់ឆ្នាំ២០១៩

	ធៀបនឹង...	មករា	កុម្ភៈ	មីនា	មេសា	ឧសភា	មិថុនា	កក្កដា[P]	សីហា[P]	កញ្ញា[P]	តុលា	វិច្ឆិកា	ធ្នូ	ប្រចាំឆ្នាំ
២០១៩	ខែដូចគ្នាឆ្នាំ	១,៥%	២,០%	២,២%	២,១%	២,០%	១,៤%	២,៧%	២,១%	២,០%				
២០១៨	ខែដូចគ្នាឆ្នាំ	២,០%	២,៣%	២,៣%	២,៧%	២,៩%	២,៩%	២,៣%	២,៦%	២,៦%	៣,១%	២,៥%	១,៦%	២,៥%
២០១៧	ខែដូចគ្នាឆ្នាំ	៤,៤%	៤,០%	៤,២%	៣,២%	២,៥%	២,៣%	២,៩%	២,៦%	២,៧%	២,១%	២,៣%	២,២%	២,៩%

P: តួលេខខែ កក្កដា សីហា កញ្ញា និងប្រចាំឆ្នាំ២០១៩ ជាតួលេខព្យាករណ៍(តាមវិធីសាស្រ្ត **Decomposition**)

តារាង១.២. សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (តាមក្រុមទំនិញ)

ក្រុមទំនិញ	សន្ទស្សន៍មធ្យមឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩	សន្ទស្សន៍មធ្យមឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨
ទំនិញប្រើប្រាស់ (២៥៩ មុខ)	១៧៦,៣%	១៧៣,១%
ម្ហូបអាហារ	២១៧%	២១៣%
ភេសជ្ជៈមានជាតិស្រវឹង និងថ្នាំជក់	១៧០,៥%	១៦១,១%
សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង	១៥០,៦%	១៤៦,២%
ផ្ទះសំបែងទឹកអគ្គិសនីឧស្ម័ននិងឥន្ធនៈផ្សេងទៀត	១២៧,៤%	១២៥,៧%
គ្រឿងសង្ហារិម និងសម្ភារៈប្រើប្រាស់	១៥២,៦%	១៥០,៦%
សុខាភិបាល	១៣៧,១%	១៣៤,៦%
ការដឹកជញ្ជូន	១១៣,៤%	១១៦,៥%
ក្នុងនោះ ប្រេងសាំង	៨៧,៧%	៩៧,៦%
ទូរគមនាគមន៍	៦៧,៣%	៦៧,៧%
ការកម្សាន្ត និងវប្បធម៌	១១៨,៩%	១១៧,៩%
ការសិក្សា	១៥៩,៥%	១៥៩,២%
ភោជនីយដ្ឋាន	២៨៣,៩%	២៦៥,៧%
ទំនិញ និងសេវាកម្មផ្សេងៗ	១៤៦,១%	១៤៤,៥%

កំណត់សម្គាល់ : គ្រាគោលគឺត្រីមាសទី៤ ឆ្នាំ២០០៦ = ១០០%

- មុខទំនិញដែលឡើងថ្លៃខ្ពស់មានឧស្ម័ន ៦,៧៥% និងសាច់មាន់ស្រស់ ៣,២៧%

➡**អត្រាប្តូរប្រាក់**: ជារួមអត្រាប្តូរប្រាក់មានស្ថេរភាព។ ប្រាក់រៀលមានការធ្លាក់ថ្លៃធៀបនឹងប្រាក់ដុល្លារនិងប្រាក់បាត ប៉ុន្តែមានការឡើងថ្លៃធៀបនឹងប្រាក់ដុង ។

ប្រភេទ	ចុងឆមាសទី១/២០១៩	ចុងឆមាសទី១/២០១៨	បម្រែបម្រួល
៛/១ដុល្លារ	៤ ០៦៦៛	៤ ០៦៣៛	០,១%
៛/១បាត	១៣២៛	១២៣៛	៧,៣%
៛/១ដុង	០,១៧៤៛	០,១៧៧៛	-១,៧%

៥) ស្ថានភាពថវិកាជាតិ

➡យោងតាមស្ថិតិដែលឆ្លងកាត់រតនាគារជាតិក្នុងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩ ថវិកាជាតិមានស្ថានភាពដូចខាងក្រោម៖

➢ចំណូលអនុវត្តបានចំនួន ១១ ៤៧២,៩ ប៊ីលានរៀល គិតជាដុល្លារអាមេរិក មានចំនួន ២ ៨៦៨,២ លានដុល្លារស្មើនឹង ៥៧% នៃផែនការហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំ ក្នុងនោះ ចំណូលចរន្តមានចំនួន ១១ ៣៨៧ ប៊ីលានរៀល គិតជាដុល្លារអាមេរិក មានចំនួន ២ ៨៤៦,៧ លានដុល្លារ ស្មើនឹង ៥៨% នៃផែនការ និងចំណូលមូលធនចំនួន ៨៦,១ ប៊ីលានរៀល។

➢បើធៀបនឹងឆមាសទី១ដូចគ្នា ចំណូលថវិកាជាតិ កើនឡើង១៩,៦% ដែលក្នុងនោះចំណូលចរន្ត កើនឡើង ២១,៤%។

➢ ក្នុងចំណូលចរន្ត :ចំណូលសារពើពន្ធក្នុង៦ខែដើមឆ្នាំនេះអនុវត្តបានចំនួន ១០ ១៨៦,៨ ប៊ីលានរៀល គិតជាដុល្លារ អាមេរិកមានចំនួន ២ ៥៤៦,៧ លានដុល្លារ ស្មើនឹង៦០% នៃផែនការប្រចាំឆ្នាំ។ បើធៀបនឹងរយៈពេលដូចគ្នា ឆ្នាំ២០១៨ចំណូលសារពើពន្ធ កើនឡើង ២១,២% ដែលក្នុងនោះ ពន្ធនិងអាករគយ កើនឡើង ២៥,៧% (តាមអគ្គនាយកដ្ឋានគយនិងរដ្ឋាករ កើនឡើង៣០%) និងចំណូលពន្ធដារកើនឡើង ១៥,៥% (តាមអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធដារ កើនឡើង១៨,៨%)។

ក្រាហ្វ ២.១. សមាសធាតុចំណូលសារពើពន្ធតាមឆមាស (២០១៣-២០១៩)

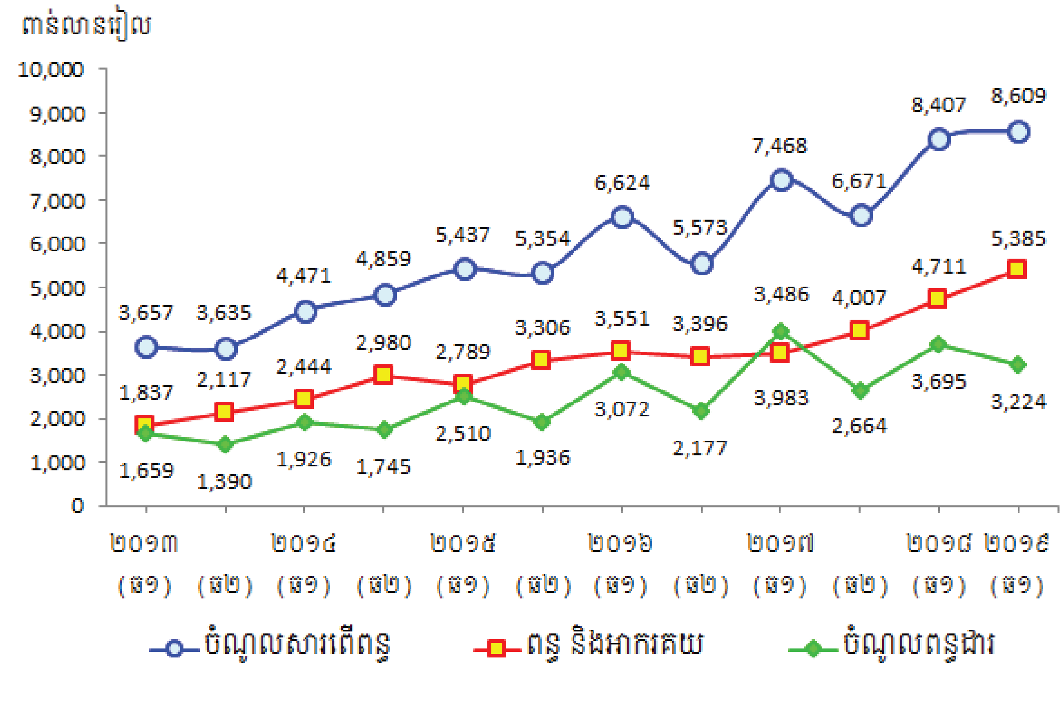

តារាង២.១. សមាសភាពនៃចំណូលចរន្ត

មុខចំណូល	អនុវត្ត ផែនការ	%Δធៀបនឹង ឆ.១ឆ្នាំ ២០១៨	មុខចំណូល	អនុវត្ត ផែនការ	%Δធៀបនឹង ឆ.១ឆ្នាំ ២០១៨
ចំណូលសារពើពន្ធ(រតនាគារ)	៦០%	+២១,២%	**ចំណូលមិនមែនសារពើពន្ធ**	៤៤%	+២៤,២%
✓ពន្ធនិងអាករគយ(**អ.នាគយ និងរដ្ឋាករ**)	៦៥%	+២៥,៧%	✓កាស៊ីណូ	៤%	–៨៤,២%
			✓អាជ្ញាបណ្ណក្នុងស្រុក	២៥%	–២៥,៩%
-ពន្ធគយ (របបនាំចូល)	៦៨%	+៣៣,៨%	✓កម្រៃគ្រប់គ្រង និងទិដ្ឋាការនាំចេញ	៣៣%	+៣៩,០%
-អាករពិសេសលើរបបនាំចូល	១១២%	+៣១,១%	✓នេសាទ	៤៩%	+១៥៧,៥%
-អាករលើតម្លៃបន្ថែមរបបនាំចូល	៧៩%	+២៨,៦%	✓ រុក្ខាប្រមាញ់	៥៤%	+៥៧,៣%

-អាករនាំចេញ	៥១%	+៤,៣%	✓សម្បទានរ៉ែ	៣៩%	+៤០,៥%
-អាករបន្ថែមលើផលិផលតេលសិលា	៦៦%	+២៦,៥%	✓អាកាសចរណ៍ស៊ីវិល	២៦%	–១៧,១%
			✓ ផលទុនទេសចរណ៍	៤១%	+៦,១%
✓ចំណូលពន្ធដារ(**អ.នា ពន្ធដារ**)	៥៥%	+១៨,៨%	✓ត្រួតពិនិត្យគុណភាពផលិតផល	១៦%	+៣៨៦,៥%
-ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស	៤១%	+៤,៥%	✓ ជួលសហគ្រាស សម្ភារៈ	៤៣%	+២៦០,៦%
- ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ	៦៥%	+១៧,៨%			
- អាករលើតម្លៃបន្ថែម	៤៦%	+១៨,១%			
-អាករពិសេស	៥១%	+៩,០%			
-ចំណូលផ្សេងៗ	៦២%	+១៨%			
-ថវិកាខេត្ត–រាជធានី	៥៤%	+៤២,៩%			

➢ចំណាយថវិកាជាតិក្នុងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩ អនុវត្តបានចំនួន ៧ ២៩២,៥ ប៊ីលានរៀល គិតជាដុល្លារអាមេរិក មានចំនួន ១ ៨២៣,១ លានដុល្លារ ស្មើនឹង ៣៦% នៃផែនការប្រចាំឆ្នាំ ក្នុងនោះ ចំណាយចរន្តសម្រេចបានចំនួន ៦ ៤២២,៤ ប៊ីលានរៀល ស្មើនឹង ៣៦% នៃផែនការ និងចំណាយមូលធនមានចំនួន ៨៧០,២ប៊ីលានរៀល។

➢បើប្រៀបធៀបឆមាសទី១ដូចគ្នាឆ្នាំ២០១៨ចំណាយថវិកាជាតិកើនឡើង៨,១%ក្នុងនោះៈចំណាយចរន្តកើនឡើង៧,៨% និងចំណាយមូលធន កើនឡើង១០,៧% ។

➢ថវិកាជាតិនាឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩ មានអតិរេកចំនួន ៤ ១៨០,៣ ប៊ីលានរៀល ស្មើនឹង ១ ០៤៥,១ លានដុល្លារ ស.រ.អា។

៣) ស្ថានភាពរូបិយវត្ថុនិងអត្រាការប្រាក់

➡ស្ថានភាពរូបិយវត្ថុនាចុងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩មានលក្ខណៈដូចខាងក្រោមៈ

➢រូបិយវត្ថុ M2 មានចំនួន ៩៦ ២៤៧,៦ ប៊ីលានរៀល កើនឡើង ២១,៣% ធៀបនឹងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨។

ក្រាហ្វ៣.សមាសធាតុរូបិយវត្ថុនាចុងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩

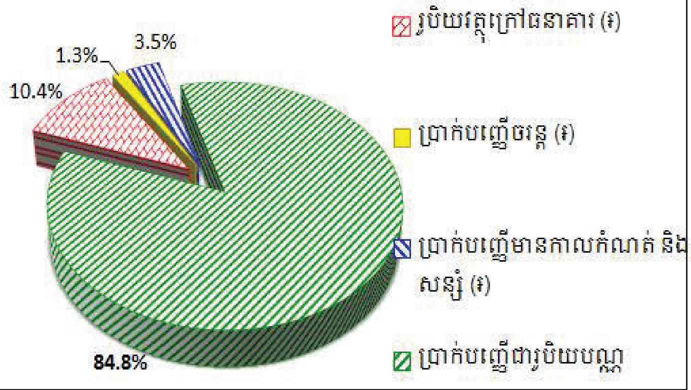

➢ការកើនឡើងនៃ M2 នេះបណ្តាលមកពីកំណើននៃរូបិយវត្ថុក្រៅធនាគារ១៦,៩% ប្រាក់បញ្ញើចរន្ត ២៧,៥% ប្រាក់បញ្ញើមានកាលកំណត់ និងសន្សំ ២៤,០% និងប្រាក់បញ្ញើជារូបិយបណ្ណ ២១,៧%។

➢ចំនួនប្រាក់រៀលនៅក្នុងនិងក្រៅធនាគារសរុបមានចំនួន ១៥,២% នៃរូបិយវត្ថុ M2 រីឯប្រាក់បញ្ញើជារូបិយបណ្ណមានចំនួន ៨៤,៨%។

➢**ទុនបម្រុងជារូបិយបណ្ណបរទេសសុទ្ធ** មានចំនួន ១១ ២២៩ លានដុល្លារ មានការ កើនឡើង២៥% ធៀបនឹងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៨

➢**ប្រាក់បញ្ញើរបស់ធនាគារពាណិជ្ជនៅធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា** ជាទូទៅមានការកើនឡើង ដោយក្នុងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩ មានចំនួន ៣០ ៨៦៨,១ ប៊ីលានរៀល កើនឡើង ៧,០% បើធៀបនឹងអំឡុងពេលដូចគ្នា ឆ្នាំ២០១៨។

➢**ការផ្តល់ឥណទានដោយធនាគារពាណិជ្ជ** មានចំនួន ៩៥ ០៣៣,០ ប៊ីលានរៀល កើនឡើង២៧,៩% ធៀបនឹងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨។

➢**ការផ្តល់ឥណទានដោយគ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ** (សម្រាប់ឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩ តួលេខមិនទាន់ទទួលបាន)

➤ *អត្រាការប្រាក់ប្រចាំឆ្នាំ*

ប្រភេទអត្រាការប្រាក់	ចុងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩	ចុងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨	បម្រែបម្រួល
បញ្ញើជារៀលនៅធនាគារពាណិជ្ជ	៦,២%	៦,០%	២,៧%
បញ្ញើជាដុល្លារនៅធនាគារពាណិជ្ជ	៤,៧%	៤,៤%	៥,៣%
កម្ចីជារៀលនៅធនាគារពាណិជ្ជ	១៣,១%	១១,៤%	១៥,0%
កម្ចីជាដុល្លារនៅធនាគារពាណិជ្ជ	៨,៧%	១១,៣%	-២៣,១%
កម្ចីជារៀលនៅអម្រឹត	១៨%	១៨%	0%
កម្ចីជារៀលនៅហត្ថាកសិករ	១៨%	១៨%	0%
កម្ចីជារៀលនៅប្រាសាក់	១៦,៩%	១៥,៧%	៧,៦%

៤) ស្ថានភាព កសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម សេវាកម្ម និងវប្បធម៌

ក្នុងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩ ស្ថានភាពផលិតកម្មមានលក្ខណៈដូចខាងក្រោម :

➡ កសិកម្ម

➤ តារាងខាងក្រោមបង្ហាញផ្ទៃដីដំណាំផ្សេងៗ ឆ្នាំ ២០១៧ ២០១៨ និង៦ខែដើមឆ្នាំ២០១៩។

ប្រភេទដំណាំ	*ឆមាសទី១ –២០១៩*	*ឆ្នាំ២០១៨*	*ឆ្នាំ២០១៧*
ផ្ទៃដីដាំស្រូវវស្សា (ពាន់ហិកតា)	១២៨៤,0	២ ៧៣៥,៨	២៦៥៨
ផ្ទៃដីដាំពោត (ពាន់ហិកតា)	១១៧,៩	១៩៣,៨	២០៧,២
ផ្ទៃដីដាំដំឡូងឈើ (ពាន់ហិកតា)	៤១៧,៩	៦០៣,៣	៥៥៨,៧
ផ្ទៃដីដាំដំឡូងជ្វា (ពាន់ហិកតា)	១,៦	២,៨	៣,៣
ផ្ទៃដីដាំបន្លែគ្រប់មុខ (ពាន់ហិកតា)	១៧,៩	៣២,៣	៣០,៧
ផ្ទៃដីដាំសណ្តែកបាយ (ពាន់ហិកតា)	១៦,៥	២៨,៧	៣៣,៥
ផ្ទៃដីដាំសណ្តែកដី (ពាន់ហិកតា)	៥,៣	១១,១	១២,៥
ផ្ទៃដីដាំសណ្តែកសៀង (ពាន់ហិកតា)	១,៣	៤៣,៨	៤០,២
ផ្ទៃដីដាំកៅស៊ូសរុប (ពាន់ហិកតា) ក្នុងនោះ ផ្ទៃដីចៀរជ័រ	៤៣៤,0 ២៣៣,២	៤៣៦,៧ ២០១,៩	៤៣៦,៣ ១៧០,២

➤ ផលិតផលនេសាទមានចំនួន ៣៣៨,៦ **ពាន់តោន** កើនឡើង ៦% បើធៀបនឹងឆមាសទី១ដូចគ្នា ឆ្នាំ ២០១៨។

➡ ឧស្សាហកម្ម

➤ ថាមពលអគ្គិសនីសរុបផ្គត់ផ្គង់ដោយអគ្គិសនីកម្ពុជាមានចំនួន ៥ ៤៩៤,៩ GWh កើនឡើង២៣% ធៀបនឹងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៨។ ក្នុងនោះវារីអគ្គិសនីមានចំនួន ៩៤៣,៩ GWh ថយចុះ៤២% អគ្គិសនីផ្គត់ផ្គង់ដោយធ្យូងថ្មមានចំនួន ២ ២០១,៨ GWh កើនឡើង១៥% អគ្គិសនីផ្គត់ផ្គង់ដោយប្រភពផ្សេងទៀតមានចំនួន ៥៨៨,២ GWh កើនឡើង ២០៩% និងអគ្គីសនីនាំចូលពីប្រ ទេសជិតខាងដោយ**EDC**មានចំនួន ១ ៧៦១,0 GWh កើនឡើង ១៤០% ។

➤ ផលិតកម្មវាយនភណ្ឌនិងស្បែកជើង ៤ ២៧៧,៨ លានដុល្លារ កើនឡើង១៤% ធៀបនឹងឆមាសទី១ឆ្នាំ ២០១៨។

➢ការចុះបញ្ជី ការបើកថ្មី និងការបន្ត រោងចក្រ សហគ្រាសនៅក្រសួងឧស្សាហកម្ម:

ប្រភេទ	ចំនួន :ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩	ចំនួន:ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨	បម្រែបម្រួល
រោងចក្រថ្មីដែលបានចុះបញ្ជី	១៦៩	៧៤	+១២៨%
ចំនួនរោងចក្រសរុបដែលមានក្នុងបញ្ជី	១ ៦៥៧	១ ៥៩៦	+៤%
ឧស្សាហកម្មធុនតូចនិងសិប្បកម្ម (បើកថ្មី)	៣៩	៧៧	-៤៩%
ឧស្សាហកម្មធុនតូចនិងសិប្បកម្ម (បន្ត)	២៥	១៥៩	-៨៤%

➡ **សំណង់**

➢សំណង់អនុញ្ញាតឲ្យសាងសង់មានចំនួន ៧ ០១៥,១ ពាន់ម² កើនឡើង៣១% បើធៀបនឹងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨។ ការអនុញ្ញាតនេះ ជាទឹកប្រាក់មានចំនួន ៣ ៣៩៣,៨ លានដុល្លារ កើនឡើង៥៨% បើធៀបនឹង៦ខែដើមឆ្នាំ២០១៨។ ក្នុងនោះប្រភេទសំណង់សំខាន់ៗមាន :

ប្រភេទសំណង់	ពាន់ម² :ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩	ពាន់ម² :ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨	បម្រែបម្រួល
លំនៅឋាន	៣ ៧៣៥,២	២ ២៩១,៣	+៦៣%
ឧស្សាហកម្ម	១ ០២០,៤	៣២២,៤	+២១៦%
ពាណិជ្ជកម្ម	១ ៧៣០,០	៥០៤,៣	+២៤៣%
ទេសចរណ៍	៤៥៨,៨	២ ១០៣,៣	-៧៨%
...			
អនុញ្ញាតសរុប	៧ ០១៥,១	៥ ៣៥៣,៦	+៣១%

➢ **ដូច្នេះ** ក្នុងការអនុញ្ញាតឆមាសទី១ឆ្នាំនេះ សំណង់ដែលពេញនិយមគឺលំនៅឋាន (៥៣,២% នៃផ្ទៃក្រឡាសរុប) និងពាណិជ្ជកម្ម (២៤,៧% នៃផ្ទៃក្រឡាសរុប)។

➡ **សេវាកម្ម និងទេសចរណ៍**

➢ការចុះបញ្ជី និងលុបចេញពីបញ្ជី :

ប្រភេទ	*ចំនួន* :ឆមាស១ ឆ្នាំ ២០១៩	*ចំនួន* :ឆមាស១ ឆ្នាំ ២០១៨	បម្រែបម្រួល
ក្រុមហ៊ុនដែលបានចុះបញ្ជីពាណិជ្ជកម្ម	៦ ៧៤៨	៥ ៧៦៦	+១៧%
ក្រុមហ៊ុនត្រូវបានលុបចេញពីបញ្ជីពាណិជ្ជកម្ម	៥២	៦៦	-២១%
ក្រុមហ៊ុនដែលបានចុះបញ្ជីបង់ពន្ធដារតាមរបបពិត	៥ ១៨៦	១ ៨០៨	+១៨៧%

➡ **ការងារ**

ប្រភេទ	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ ២០១៩ (នាក់)	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ ២០១៨ (នាក់)	បម្រែបម្រួល
អ្នកចុះឈ្មោះស្វែងរកការងារធ្វើ(ទីភ្នាក់ងារមុខរបរ និងការងារ)	៨ ៨០៨	៨ ០៤៦	+៩%
អ្នកទទួលបានការធ្វើតាមរយៈក្រសួងនិងក្រុមហ៊ុន	៩៣ ០៤៩	៨៥ ៥១២	+៩%
អ្នកទទួលបានការងារធ្វើក្នុងប្រទេស	៦២ ៤០៣	៦៧ ០៨៤	-៧%
អ្នកទទួលបានការងារធ្វើក្រៅប្រទេស	៣០ ៦៤៦	១៨ ៤២៨	+៦៦%

➡ វិនិយោគ

➢ គម្រោងវិនិយោគ**អនុញ្ញាតដោយ** ក.អ.ក. (ថ្មី និងពង្រីក)

ប្រភេទ	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨	បម្រែបម្រួល
អនុញ្ញាតសរុប (លានដុល្លារ) ក្នុងនោះ :	៥ ១៨១,២	៣ ៤៦៨,៩	+៤៩%
វិស័យកសិកម្មនិងកសិឧស្សាហកម្ម	៦១,៩	៣៣៧,៨	-៨២%
វិស័យឧស្សាហកម្ម	៩២០,៦	៥៤៧,៤	+៦៨%
ក្នុងនោះ តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស	៤៤៣,២	១៧៨,៥	+១៤៨%
វិស័យទេសចរណ៍	៣ ៧៧៤,១	២០១,១	កើនកំហុគ
វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនិងផ្សេងៗ	៤២៤,៧	២ ០៨២,៦	-៨០%
គម្រោងថ្មី និងគម្រោងពង្រីក (ចំនួន)	១៥៣	១០៦	+៤៤%
បង្កើតការងារ (ពាន់នាក់)	១៦៧,៣	៩៨,៦	+៧០%

➢ **ទំនិញឆ្លងកាត់តាមកំពង់ផែ** (សរុប២កំពង់ផែ)មានចំនួន៥ ០៦០,៥ពាន់តោន ថយចុះ៨% ធៀបនឹងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨។ ក្នុងនោះ :

ប្រភេទ	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩ (ពាន់តោន)	ឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៨ (ពាន់តោន)	បម្រែបម្រួល
កំពង់ផែភ្នំពេញ	១ ៨៦៨,៩	១ ៤៩២,១	+២៥%
កំពង់ផែកំពង់សោម	៣ ១៩១,៦	៣ ៩៧០,៥	-២០%

↳ អ្នកដំណើរតាមផ្លូវអាកាស វប្បធម៌ និងទេសចរណ៍

ប្រភេទ	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩(ពាន់នាក់)	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨(ពាន់នាក់)	បម្រែបម្រួល
ភ្ញៀវអន្តរជាតិចូលទស្សនាសារមន្ទីរជាតិ	៩៥,២	១១២,៤	-១៥%
អ្នកដំណើរតាមផ្លូវអាកាស (ក្នុងស្រុក)	៤៨៨,៨	៣២៤,៧	+៥១%
អ្នកដំណើរតាមផ្លូវអាកាស (អន្តរជាតិ)	៥ ២៧២,១	៤ ៥៩៥,៥	+១៥%
អ្នកទេសចរជាតិចេញក្រៅប្រទេស	១ ០០៥,១	៩៦៤,៣	+៤%
អ្នកទេសចរអន្តរជាតិមកដល់កម្ពុជា	៣ ៣៣៨,៥	៣ ០០១,៧	+១១%
✓តាមផ្លូវអាកាស	២ ៣៥៣,៩	២ ០០៤,១	+១៧%
✓ តាមផ្លូវគោក និងទឹក	៩៨៤,៥	៩៩៧,៥	-១%

➢ **ប្រៃសណីយ៍និងទូរគមនាគមន៍**

ប្រភេទ	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩	ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨	បម្រែបម្រួល
បញ្ញើក្នុងប្រទេស(ពាន់កញ្ចប់)	១១៧,១	១១០,៥	៦%
ក្នុងនោះទទួល	១៣,៩	១៤,២	-២%
បញ្ញើក្រៅប្រទេស(ពាន់កញ្ចប់)	៥៥២,៨	៦១៤,៦	-១០%
ក្នុងនោះទទួល	៣១៥,៧	៣១០,២	២%
សន្ទនាទូរសព្ទក្នុងប្រទេស(ពាន់នាទី)	៨ ៧៤៨,៨	១១ ៥១៩,២	-២៤%
ក្នុងនោះហៅចូល	២ ៩៤៥,៣	៣៤ ៣៣,៨	-១៤%
សន្ទនាទូរសព្ទក្រៅប្រទេស(ពាន់នាទី)	៣៧ ០៣១,០	១ ២៤០,៥	-១០%
ក្នុងនោះហៅចូល	៣៦ ៦៦៣,០	៤០ ៦២៥,១	-១០%

៥) ស្ថានភាពជញ្ជូនពាណិជ្ជកម្ម

យោងតាមការកត់ត្រារបស់អគ្គនាយកដ្ឋានគយ និងរដ្ឋាករ:

➡ការនាំចូលក្នុងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៩មានចំនួន ៣៨ ២០០ ប៊ីលានរៀល គិតជាដុល្លារអាមេរិកស្មើ ៩ ៩៥០,០ លានដុល្លារ កើនឡើង ២២,៨% ធៀបនឹងឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨។ក្នុងនោះមុខទំនិញគួរកត់សម្គាល់មាន:

បរិយាយ	% ∆ ធៀបនឹងឆ.ទី១ ឆ្នាំ២០១៨	បរិយាយ	%∆ ធៀបនឹងឆ.ទី១ ឆ្នាំ២០១៨
ប្រេងសាំង	+១៩,៦%	គ្រាក់ទ័រនិងគោយន្ត(ជាគ្រឿង)	-១៣,៤%
ប្រេងម៉ាស៊ូត	+២៩,០%	ម៉ូតូ(ជាគ្រឿង)	+៨,៦%
ឧស្ម័ន	+៣០,៧%	អង្ករ	-៣៦,៨%
ប្រេងខ្មៅ	+១៣,៧%	ផ្លែឈើនិងបន្លែ	+៦,៦%
អគ្គិសនីនាំចូលដោយ EDC	+១៣៩,៥%	ជីនិងថ្នាំកសិកម្ម	+១៦២,៥%
ដែកសំណង់	+៦៤,៣%	បារី	-១០,៣%
ស៊ីម៉ង់ត៍	-១០,៩%	ភេសជ្ជៈ	+៤,៧%
គ្រឿងអេឡិចត្រូនិក	+៣២២,៧%	នាំចូលក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់វិនិយោគ	+៣,៧%
រថយន្តសរុប (ជា ព.ល.រ)	+៦៤,៨%		
រថយន្តសរុប (ជាគ្រឿង)	+៤០,២%		

➡**ការនាំចេញ** ក្នុងឆមាសទី១ឆ្នាំ២០១៩ មានចំនួន ២៧ ១០៩,៤ ប៊ីលានរៀល គិតជាដុល្លារអាមេរិកស្មើ ៦ ៧៧៧,៣លានដុល្លារ (មានចំនួន៧១,០%នៃការនាំចូល) មានការ កើនឡើង ១៥,៣% ធៀបនឹងឆមាសទី១ ឆ្នាំ ២០១៨។ ក្នុងនោះមុខទំនិញសំខាន់ៗមួយចំនួនមាន

ទំនិញ	%∆ ធៀបនឹងឆ.ទី១ ឆ្នាំ២០១៨	*ទំនិញ*	%∆ ធៀបនឹងឆ.ទី១ ឆ្នាំ ២០១៨
ផលិតផលឈើកែច្នៃ	-១៨,៣%	ផលិតផលនេសាទ	-១៩,១%
វាយនភណ្ឌនិងស្បែកជើង	+១៣,៦%	កៅស៊ូ	+៣,៤%
អង្ករ	+០,៤%		

គ.ស.វ. - ក្រុម Ad-hoc

សេចក្តីសង្ខេបស្តីពីសមិទ្ធផលនៃការអនុវត្តកម្មវិធី
វាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត
ចាប់ពីខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩

១- ប្រវត្តិ

កម្មវិធីវាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត (Regulatory Impact Assessment (RIA Program) ហៅកាត់ថា "**កម្មវិធីRIA**" បានចាប់ផ្តើមនៅប្រទេសកម្ពុជា នៅឆ្នាំ២០០៨ តាមការសាកល្បងអនុវត្តវិធីសាស្ត្រRIA ក្នុងការរៀបចំប្រកាសឲ្យប្រសើរឡើងនៅអតីតក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល ដែលជាគម្រោងមួយក្នុងកម្មវិធីពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ចនៃក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីជួយដល់ឧស្សាហកម្មកម្ពុជា នៅពេលដែលសាកលលោកកំពុងមានវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុខ្លាំងនោះផង ហើយក៏បានទទួលផលវិជ្ជមាន។ ដោយឃើញមានអត្ថប្រយោជន៍នៃវិធីសាស្ត្រRIAដល់ការរៀបចំតាក់តែងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ដែលប្រទេសសមាជិកអង្គការសម្រាប់សហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចរួមនិងអភិវឌ្ឍន៍ (Organization for Economic Co-operation and Development-OECD) ក៏បានទទួលស្គាល់និងអនុវត្តយូរយាមកហើយ និងម្យ៉ាងវិញទៀតធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីបានសិក្សាឃើញថា RIAគួរនៅទីតាំងកណ្តាលរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលទើបមានការវិវឌ្ឍន៍លឿន ដូច្នេះ **សម្តេចវិបុលបញ្ញា សុខ អាន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី បានសម្រេចឲ្យក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ហៅកាត់ថា ក.ស.វ. (ហៅកាត់ជាភាសាអង់គ្លេស ECOSOCC) ទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងគម្រោងRIAតាំងពីឆ្នាំ២០១១ ដោយមានការចុះហត្ថលេខាលើអនុស្សរណៈយោគយល់គ្នាចំនួន២ ដើម្បីបង្កើតជាគម្រោងRIAក្រោមហិរញ្ញប្បទានឥតសំណងពីធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី(ADB Grant No. 0224)។

ដើម្បីគាំទ្រដល់ដំណើរការដំបូងនៃគម្រោងនេះ ADB បានជួលក្រុមហ៊ុនប្រឹក្សាយោបល់មកពីប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ឈ្មោះ POHL Consulting & Associates សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្ស និងរៀបចំចាត់ចែងទស្សនៈកិច្ចសិក្សាដកពិសោធន៍នៅក្រៅប្រទេស ចាប់ពីឆ្នាំ២០១២ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣។ ហើយចាប់ពីខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣មក ECOSOCC មានសមត្ថភាពអាចទទួលបន្ទុកការងារបណ្តុះបណ្តាលដល់ក្រសួងស្ថាប័នដោយខ្លួនឯងបាន។

ឯកឧត្តម យឹម ណុលសន ដឹកនាំប្រជុំជាមួយADB ក្រុមRIAតំណាងក្រសួង និងក្រុមហ៊ុនទីប្រឹក្សា ដើម្បីពិភាក្សាអំពីដំណើរការគម្រោង

គម្រោង RIA ត្រូវបានប្រកាសជាផ្លូវការកាលពីខែតុលា ឆ្នាំ២០១២ នៅក្នុងអង្គសិក្ខាសាលាមួយ ដែលមានសិក្ខាកាម៣៥០នាក់ ពីគ្រប់ក្រសួងស្ថាប័ន ផ្នែកឯកជន សង្គមស៊ីវិល ហើយវាគ្មិនជាតិ និងអន្តរជាតិ ចូលរួមធ្វើបទបង្ហាញ និងពិភាក្សាអំពីបទពិសោធនៃការអនុវត្តRIA។ សិក្ខាសាលាស្តីពីការផ្សព្វផ្សាយគម្រោង RIA ត្រូវបានរៀបចំឡើងក្រោមអធិបតីភាព ឯកឧត្តមទេសរដ្ឋមន្ត្រី **យឹម ណុលឡា** ប្រធាន ECOSOCC ក្នុងកម្មវិធីបើក និងក៏មានកិត្តិយសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដោយមានវត្តមាន **សម្តេចវិបុលបញ្ញា សុខ អាន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ជាអធិបតីក្នុងកម្មវិធីបិទ។

ឯកឧត្តមទេសរដ្ឋមន្ត្រី យឹម ណុលឡា ជាអធិបតីភាពក្នុងពិធីបើកសិក្ខាសាលាប្រកាសបើកគម្រោងRIA

សម្តេចវិបុលបញ្ញា សុខ អាន ជាអធិបតីភាពក្នុងពិធីបិទសិក្ខាសាលាប្រកាសបើកគម្រោងRIA

ឯកឧត្តម យឹម ណុលសន ថ្លែងរបាយការណ៍បើកសិក្ខាសលា និង Presentation of Mr. Kelly Bird, RIA Task Manager, ADB

ក្នុងការអនុវត្តគម្រោងRIAសាកល្បងចាប់ពីខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ ដល់ឆ្នាំ២០១៥ មុនដំបូងមានក្រសួងចំនួន៤ ចូលរួមប៉ុណ្ណោះ គឺក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល (អតីតក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល) ក្រសួងបរិស្ថាន និងក្រសួងទេសចរណ៍ និងបន្ទាប់ពីមានការវាយតម្លៃនៅពាក់កណ្តាលគម្រោងនៅខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣មក ឃើញថាការអនុវត្តRIAផ្តល់ផលវិជ្ជមានច្រើនគួរឲ្យកត់សម្គាល់ដល់គោលការណ៍ប្រតិបត្តិល្អក្នុងនីតិវិធីរៀបចំលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត (Good Practice Regulation) ដូច្នេះនៅដើមឆ្នាំ២០១៤បានបន្ថែមចំនួន៣ គឺក្រសួងអប់រំ យុវជននិងកីឡា ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ និងក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ចូលរួមក្នុងគម្រោង។

ជាបន្តបន្ទាប់មកចាប់ពីឆ្នាំ២០១៥ មានក្រសួងចូលរួមបន្ថែម៦ទៀត គឺក្រសួងឧស្សាហកម្ម និងសិប្បកម្ម ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន ក្រសួងប្រៃសណីយ៍និងទូរគមនាគមន៍ ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្មនិងសំណង់ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ ហើយក្រសួងការពារជាតិ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា បានចូលរួមក្នុងត្រីមាសទី៤ ឆ្នាំ២០១៦។

បន្ទាប់ពីហិរញ្ញប្បទានឥតសំណងលេខ០២២៤បានបញ្ចប់នៅត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំ២០១៥ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីក៏បានបន្តផ្តល់ការគាំទ្រសកម្មភាពRIAជាប្រភេទជំនួយបច្ចេកទេស TA8834-CAM ដើម្បីបន្តពង្រឹងសមត្ថភាពក្រុមការងារRIAនេះ រហូតដល់ខែមិថុនាឆ្នាំ២០១៩។

ដោយពិនិត្យឃើញថាកម្មវិធីនិងវិធីសាស្ត្រRIA បានផ្តល់ផលអត្ថប្រយោជន៍ច្រើនក្នុងការលើកកម្ពស់គុណភាពលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត រាជរដ្ឋាភិបាលបានចេញសេចក្តីសម្រេចលេខ១៣២ សសរ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ ស្តីពីការបង្កើតក្រុមការងារវាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក នៅដើមឆ្នាំ២០១៧ ក្រុមប្រតិបត្តិលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត (ក.ប.ល.) របស់ ECOSOCC ត្រូវបានបង្កើតឡើងថ្មីដោយចេញពីឈ្មោះដើមថាក្រុមការងារអនុវត្តគម្រោងវាយតម្លៃលើផលប៉ពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត(វ.ផ.ល.) ហៅកាត់ជាភាសាអង់គ្លេសថា ORIA។ ក.ប.ល. មានតួនាទីជាសេនាធិការឲ្យECOSOCC និងមានភារកិច្ចចំបងគឺបណ្តុះបណ្តាល ផ្សព្វផ្សាយ សម្របសម្រួល ផ្តល់យោបល់ដល់ក្រុមការងារRIA ក្រសួងស្ថាប័នក្នុងការអនុវត្តRIA។ ក្នុងឆ្នាំ២០១៧ដដែលមានក្រសួង ស្ថាប័នចំនួន៣ បានចូលរួមបន្ថែមទៀត គឺក្រសួងយុត្តិធម៌ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ និងរដ្ឋលេខាធិការដ្ឋានអាកាសចរណ៍ស៊ីវិល។ ដូច្នេះត្រឹមដើមឆ្នាំ២០១៧ រហូតដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ មានក្រុមការងារRIAក្រសួងចំនួន១៥ រដ្ឋលេខាធិការដ្ឋានចំនួន១ និងស្ថាប័នចំនួន២ ចូលរួមកម្មវិធីRIA ហើយជាទូទៅធនធានមនុស្សក្រុមការងារទាំងនោះល្មមគ្រប់គ្រាន់អាចអនុវត្តRIAបានឲ្យតែមានថវិកា និងការសម្រេចពីថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងសាមីនីមួយៗ។

ឯកឧត្តម ទេសរដ្ឋមន្ត្រី យឹម ណុលឡា ដឹកនាំប្រជុំចង្អៀតជាមួយតំណាងទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចនិងវប្បធម៌ និងក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ ដើម្បីពិនិត្យលើសេចក្តីព្រាងសេចក្តីសម្រេចរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីការបង្កើតក្រុមការងារវាយតម្លៃលើផលបះពាល់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

២- ការងារនិងសកម្មភាពRIA

កម្មវិធីRIAនិងវិធីសាស្ត្រRIA មានគោលបំណងពង្រឹងប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផលនៃបញ្ញត្តិកម្ម តាមរយៈការដាក់ឲ្យអនុវត្តនូវគោលការណ៍ប្រតិបត្តិល្អក្នុងនីតិវិធីរៀបចំតាក់តែងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តនៅតាមក្រសួង ស្ថាប័ន ដោយយកវិធីសាស្ត្រRIAជាឧបករណ៍បច្ចេកទេសសម្រាប់ធ្វើការវាយតម្លៃ។

ក្នុងរយៈពេលជាង៧ឆ្នាំនៃការអនុវត្តគម្រោងនិងកម្មវិធីRIA ECOSOCCនិងក្រសួង ស្ថាប័នបានសហការគ្នាយ៉ាងសកម្ម ដើម្បីបំពេញការងារដ៏លំបាកនេះ ព្រោះការអនុវត្តតាមវិធីសាស្ត្រRIAនេះជាការផ្លាស់ប្តូរផ្នត់គំនិត(mindset) ពីទម្លាប់ធម្មតា ទៅទម្រង់បែបបទបច្ចេកទេស ដែលប្រទេសផ្សេងទៀតជាច្រើនបានប្រើប្រាស់យូរមកហើយ។ ម្យ៉ាងទៀតប្រទេសASEANមួយចំនួនបានអនុវត្តRIAចែងដោយច្បាប់មាននៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ឡាវ ហ្វីលីពីន ថៃ និងវៀតណាម ចំពោះប្រទេសម៉ាឡេស៊ីបានកំណត់ក្នុងគោលនយោបាលអភិវឌ្ឍន៍ជាតិហើយអនុវត្តបានយ៉ាងល្អ ដោយឡែកប្រទេសសឹង្ហបុរី មិនប្រើទម្រង់RIAចំទេ ប៉ុន្តែអនុវត្តលើបទប្បញ្ញត្តិឆ្លាតវៃ (Smart Regulation, pro-enterprises panel and zero in process) និងជាពិសេសមានការវិភាគបន្ទុកចំណាយនិងផលចំណេញច្បាស់លាស់ (Cost Benefit Analysist)។ ជាលទ្ធផលនៃកម្មវិធីត្រូវបានបែងចែកជា ៧ផ្នែកធំៗ គឺទី១. ការកសាងសមត្ថភាព ទី២. ការរៀបចំរបាយការណ៍RIA ទី៣. ការផ្សព្វផ្សាយ ទី៤. ការគ្រប់គ្រងនិងការត្រួតពិនិត្យគម្រោងនិងកម្មវិធីRIA ទី៥. ការសិក្សាពីការពិគ្រោះយោបល់ស្ទង់មតិលើការអនុវត្តកម្មវិធីRIA ទី៦. បញ្ហាប្រឈម និងទី៧. សេចក្តីសន្និដ្ឋាននិងទិសដៅការងារអនុវត្តបន្ត ដែលសង្ខេបដូចខាងក្រោម៖

ការកសាងសមត្ថភាព

ការកសាងសមត្ថភាពត្រូវបានរៀបចំឡើងជាពីរចំណុច គឺទី១.ការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងស្រុក និងទី២. ទស្សនកិច្ចសិក្សាដកបទពិសោធន៍នៅបរប្រទេស(រួមទាំងការចូលរួមសិក្ខា ព្រមទាំងចែករំលែកបទពិសោធន៍ក្នុងកិច្ចប្រជុំ ឬសិក្ខាសាលា ឬសន្និសិទ្ធអន្តរជាតិក្នុងបណ្តាប្រទេសASEANនិងOECDផងដែរ)។ ពេលចាប់ផ្តើមគម្រោងRIA ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីបានជ្រើសរើសក្រុមហ៊ុនទីប្រឹក្សាអន្តរជាតិ ដែលមានទីប្រឹក្សាអន្តរជាតិ ចំនួន៣រូបមកធ្វើការបណ្តុះបណ្តាល និងហ្វឹកហាត់លើការរៀបចំរបាយការណ៍RIAរបស់ក្រសួង ស្ថាប័ន ហើយបន្តមកក្រុមការងារRIAរបស់ECOSOCC មានសមត្ថភាពនឹងទទួលបន្ទុកអាចធ្វើជាគ្រូបង្គោលក្នុងការងារបណ្តុះបណ្តាល និងផ្តល់យោបល់ដល់ក្រសួង ស្ថាប័នក្នុងការៀបចំរបាយការណ៍RIAដោយខ្លួនឯង នៅពេលទីប្រឹក្សាអន្តរជាតិ បានបញ្ចប់ភារកិច្ច និងបានចាកចេញនៅខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣។

ការបណ្តុះបណ្តាលរួមមានធាតុទាំង៧នៃវិធីសាស្ត្រRIA និងការវិភាគបន្ទុកចំណាយ និងផលចំណេញ (CBA) បានចំនួន៣១លើកដែលមានអ្នកចូលរួមសរុបប្រមាណ ១១៣២ រូប។ ក្រៅពីការរៀបចំនិងផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលដោយខ្លួនឯង ក្រុម RIA របស់ECOSOCCក៏បានរៀបចំចាត់ចែងឲ្យមានការបណ្តុះបណ្តាលរយៈពេលខ្លីនៅទីស្តីការគណរដ្ឋ-មន្ត្រី លើមុខវិជ្ជាការវិភាគបន្ទុកចំណាយ និងផលចំណេញឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅ ដែលបង្រៀនដោយអ្នកជំនាញអន្តរជាតិដែលមានបទពិសោធអនុវត្តជាក់ស្តែង(resource person) មកពីប្រទេសអូស្ត្រាលី

ហើយក៏មានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយ CamEd Business School ឲ្យបង្រៀនលើមុខវិជ្ជាការវិភាគបន្ទុកចំណាយ និង ផលចំណេញ និងគោការណ៍សេដ្ឋកិច្ច និងជាមួយសកលវិទ្យាល័យអាមេរិកកាំងភ្នំពេញ ឲ្យបណ្តុះបណ្តាល លើមុខវិជ្ជាបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្គោល គោលនយោបាយសាធារណៈ ដែលជាមុខវិជ្ជាបំពេញបន្ថែមដើម្បី បង្កើនចំណេះដឹង ដោយមានមន្ត្រីចូលរួមក្នុងវគ្គនោះចំនួនសរុប ២៦៨រូប។

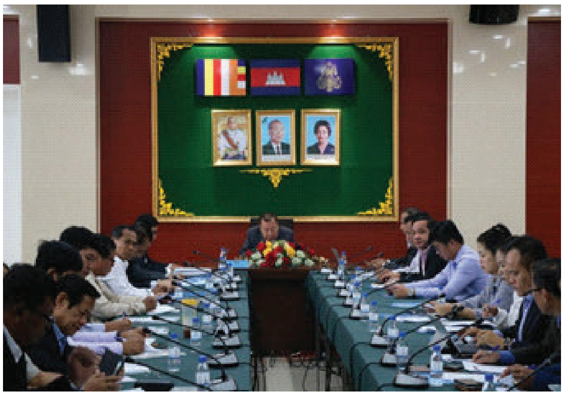

បណ្តុំរូបភាពមួយចំនួនស្តីពីសកម្មភាពនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលផ្សេងៗ

ដើម្បីពង្រឹងនិងពង្រីកចំណេះដឹង និងដកបទពិសោធនៃការអនុវត្តRIA ក.ប.ល. ក៏បានបញ្ជូនមន្ត្រីចំនួន ៨៨រូប មកពីក្រសួង ស្ថាប័ននិងក.ប.ល. ទៅរៀនសូត្រស្វែងយល់ពីចំណេះដឹង និងដកបទពិសោធនៅប្រទេសអូស្ត្រាលី អង់គ្លេស វៀតណាម និងកាណាដា ដែលជាប្រទេសអនុវត្តRIAបានជោគជ័យ។ ក្នុងឱកាសនោះ មន្ត្រីក្រុមការងារRIA បានជួបពិភាក្សានិងផ្លាស់ប្តូរយោបល់ជាមួយអ្នកប្រតិបត្តិRIAនៃក្រសួងស្ថាប័នជាច្រើនរបស់បណ្តាប្រទេសទាំងនោះ ដែលនាំឲ្យមន្ត្រីមានជំនឿលើអត្ថប្រយោជន៍នៃការការអនុវត្តRIA។

ថ្នាក់ដឹកនាំក្រុមRIAមួយចំនួនក៏បានទៅចូលរួមក្នុងវេទិកាប្រជុំនិងសិក្ខាសាលារបស់ ASEAN-OECD, ASEAN-New Zealand ស្តីពីបណ្តាញអ្នកប្រតិបត្តិល្អលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ការអនុវត្តRIAព្រមទាំងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការបទបញ្ញត្តិកម្មអន្តរជាតិ ព្រមទាំងសិក្ខាសាលាលើកទី៨របស់ OECD “Towards Better Regulation: New Approaches, New Challenges” និងកិច្ចប្រជុំស្តីពីការពិភាក្សាអំពីផលប៉ះពាល់៖ តួនាទីនៃក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័នក្នុងគោលនយោបាយរៀបចំលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត “Measuring Regulatory Performance” ជាដើម ចំនួន៧លើកនៅប្រទេស Indonesia, Lao, China, Australia, Philippines and Malaysia ដើម្បីពង្រីកការយល់ដឹងជាសកល និងតាមដាននូវអ្វីដែលប្រទេសគេផ្សេងៗ បាននឹងកំពុងអនុវត្តយ៉ាងសកម្មដើម្បីពង្រឹងបញ្ញត្តិកម្មក្នុងការចូលរួមចំណែកលើការជំរុញភាពប្រកួតប្រជែងយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផល។

ការរៀបចំរបាយការណ៍RIA

ចាប់ពីឆ្នាំ២០១១ ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក.ប.ល. បានដឹកនាំសម្របសម្រួលកិច្ចប្រជុំពិភាក្សា និងផ្តល់យោបល់បានចំនួន ១១៤លើក លើសេចក្តីព្រាងរបាយការណ៍RIAចំនួន៦៥ ដែលរៀបចំដោយក្រុមការងារ RIAនៃក្រសួង ស្ថាប័ន ហើយបានបញ្ចប់របាយការណ៍វាយតម្លៃបឋមចំនួន ៥៥ (7MOC, 8MoME, 6MoE, 6MoT, 2MAFF, 3MoLVT, 14MoEYS, 1MPWT, 1MEF, 1MPTC, 3MoIH, 1MoJ, 1MND) និងរបាយការណ៍វាយតម្លៃពេញលេញ ចំនួន ៣ (2MoLVT,1MAFF) ហើយកំពុងបន្តរៀបចំរបាយការណ៍វាយតម្លៃបឋមចំនួន៦ (1MoC, 1MoME, 1MoAFF, 1MoLVT, 1MoH 1MoPWT) និងរបាយការណ៍វាយតម្លៃពេញលេញចំនួន១ (MoEYS)[១]។

ក.ស.វ. - ក្រុម RIA

(១) អត្ថបទនេះមានតនៅលេខក្រោយទៀត។

សកម្មភាព ឯកឧត្តម ទេសរដ្ឋមន្ត្រី យឹម ណុលឡា

ល.រ	កាលបរិច្ឆេទ	សកម្មភាពក្នុងខែមិថុនាឆ្នាំ២០១៩
១	០១/០៦/១៩ **ម៉ោង០៨:០០នាទី**	ចូលរួមជាកិត្តិយស ក្នុងពិធីមីទ្ទិញអបអរសាទរខួបលើកទី៧០ ទិវាកុមារអន្តរជាតិ ១ មិថុនា ខួបលើកទី១៨ ទិវាពិភពលោកប្រឆាំងពលកម្មកុមារ ១២ មិថុនា និងទិវាកុមារកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៩ ក្រោមប្រធានបទ " លើកកម្ពស់សិទ្ធិកុមារតាមរយៈការលុបបំបាត់អំពើហិង្សាលើកុមារគ្រប់រូបភាព " ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឯកឧត្តម នាយឧត្តមសេនីយ៍ **កែ គឹមយ៉ាន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជាប្រធានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន នៅមជ្ឈមណ្ឌលសន្និបាត និងពិព័រណ៍កោះពេជ្រ។
២	០៣/០៦/១៩ **ម៉ោង០៧:២០នាទី**	ចូលរួមជាកិត្តិយស ក្នុងពិធីប្រគល់សញ្ញាបត្រថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ និងថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ជូនដល់និស្សិត សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង**សម្តេចកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត** នៅមជ្ឈមណ្ឌលសន្និបាត និងពិព័រណ៍កោះពេជ្រ។
៣	០៤/០៦/១៩ **ម៉ោង០៨:៣០នាទី**	ដឹកនាំក្នុងកិច្ចប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដើម្បីប្រជុំស្តីពីការវិភាគស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ប្រចាំខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
៤	០៥/០៦/១៩ **ម៉ោង០៩:០០នាទី**	ដឹកនាំអង្គប្រជុំ ដើម្បីពិភាក្សាលើរបៀបវារៈដូចខាងក្រោម៖ ១-សេចក្តីព្រាងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ(ផ.យ.អ.ជ)២០១៩-២០២៣។ ២- សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិស្តីពីការសិក្សាពេញមួយជីវិត។ ៣- បញ្ហាផ្សេងៗ។ ដើម្បីត្រៀមប្រជុំត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយជាមួយ ឯកឧត្តមកិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ និងជារដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
៥	០៥/០៦/១៩ **ម៉ោង១៥:០០នាទី**	ដឹកនាំក្នុងកិច្ចប្រជុំ ដើម្បីរៀបចំសមាសភាព និងការងាររបស់ក្រុមការងារថ្នាក់ជាតិចុះមូលដ្ឋានស្រុកព្រៃកប្បាស នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
៦	០៦/០៦/១៩ **ម៉ោង០៩:០០នាទី**	ចូលរួមជាសមាជិក ក្នុងកិច្ចប្រជុំត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយសម្រាប់ប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឯកឧត្តមកិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ និងជារដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីពិនិត្យ និងពិភាក្សាលើ៖ ១-សេចក្តីព្រាងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ(ផ.យ.អ.ជ) ២០១៩-២០២៣។ ២-សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិស្តីពីការសិក្សាពេញមួយជីវិត ៣-បញ្ហាផ្សេងៗ។ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។

៧	០៧/០៦/១៩ ម៉ោង០៨:៣០នាទី	ចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីពិភាក្សាលើរបៀបវារៈដូចខាងក្រោម៖ ១-សេចក្តីព្រាងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ(ផ.យ.អ.ជ) ២០១៩-២០២៣។ ២-សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិស្តីពីការសិក្សាពេញមួយជីវិត ៣-បញ្ហាផ្សេងៗ។ នៅទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី។
៨	០៧/០៦/១៩ ម៉ោង១៥:០០នាទី	ជួបប្រជុំពិភាក្សាការងារជាមួយ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ ទីប្រឹក្សាបច្ចេកទេស នៃក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
៩	១៣/០៦/១៩ ម៉ោង០៩:៣០នាទី	ចូលរួមជាកិត្តិយស ក្នុងពិធីប្រកាសចូលកាន់តំណែងក្រុមប្រឹក្សាខេត្តតាកែវ ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឯកឧត្តមកិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងជាប្រធានក្រុមការងារថ្នាក់ជាតិចុះមូលដ្ឋានខេត្តតាកែវ នៅសាលប្រជុំសាលាខេត្តតាកែវ។
១០	២៨/០៦/១៩ ម៉ោង០៨:០០នាទី	ចូលរួមជាគណៈអធិបតី ក្នុងពិធីរំឭកខួបអនុស្សាវរីយ៍លើកទី៦៨ ថ្ងៃបង្កើតគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា (២៨ មិថុនា ១៩៥១ - ២៨ មិថុនា ២០១៩) នៅទីស្នាក់ការគណបក្សស្រុកព្រៃកប្បាស។
ល.រ	**កាលបរិច្ឆេទ**	**សកម្មភាពក្នុងខែកក្កដាឆ្នាំ២០១៩**
១	០២/០៧/១៩ ម៉ោង០៨:៣០នាទី	ដឹកនាំក្នុងកិច្ចប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដើម្បីប្រជុំស្តីពីការវិភាគស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ប្រចាំខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៩ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (អគារថ្មីខាងត្បូង សាល៧-០៨ ជាន់ទី៧)។
២	០៣/០៧/១៩ ម៉ោង០៩:០០នាទី	ដឹកនាំកិច្ចប្រជុំគណៈប្រតិបត្តិនៃក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ប្រចាំខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (បន្ទប់១៣២)។
៣	០៤/០៧/១៩ ម៉ោង១៤:៣០នាទី	រៀបចំកិច្ចការងារ និងឯកសារ នៅស្ថានទូតបារាំងប្រចាំនៅកម្ពុជា។
៤	២៩/០៧/១៩ ម៉ោង០៨:១៥នាទី	ជួបប្រជុំដើម្បីពិភាក្សាការងារជាមួយ ឯកឧត្តម **គី តិច** នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
៥	៣០/០៧/១៩ ម៉ោង០៩:០០នាទី	ជួបប្រជុំដើម្បីពិភាក្សាការងារជាមួយ ឯកឧត្តម **គី តិច** នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
៦	៣១/០៧/១៩ ម៉ោង០៩:៣០នាទី	ដឹកនាំអង្គប្រជុំដើម្បីពិភាក្សាលើរបៀបវារៈដូចខាងក្រោម ៖ ១-សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីរបបសន្តិសុខសង្គម ២-សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិភាសាខ្មែរ ៣-បញ្ហាផ្សេងៗ ដើម្បីត្រៀមប្រជុំត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយជាមួយ ឯកឧត្តម កិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ និងជារដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (បន្ទប់១៣២)។

ល.រ	កាលបរិច្ឆេទ	សកម្មភាពក្នុងខែសីហាឆ្នាំ២០១៩
១	០១/០៨/១៩ ម៉ោង០៩:០០នាទី	ចូលរួមជាសមាជិកក្នុងកិច្ចត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយ សម្រាប់ប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឯកឧត្តម កិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ និងជារដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីពិនិត្យ និងពិភាក្សាលើ៖ ១-សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីរបបសន្តិសុខសង្គម ២-សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិភាសាខ្មែរ ៣-បញ្ហាផ្សេងៗ:កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងអង្គការហាមឃាត់អាវុធគីមី ស្តីពីបុព្វសិទ្ធិនិងអភ័យឯកសិទ្ធរបស់អង្គការ OPCW។ នៅទីស្តីការគណៈ រដ្ឋមន្ត្រី (បន្ទប់៦០៩)។
២	០២/០៨/១៩ ម៉ោង០៨:៣០នាទី	ចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចអគ្គ-មហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីពិភាក្សាលើរបៀបវារៈដូចខាងក្រោម ៖ ១-សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីរបបសន្តិសុខសង្គម ២-សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយជាតិភាសាខ្មែរ ៣-បញ្ហាផ្សេងៗ: កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងអង្គការហាមឃាត់អាវុធគីមី ស្តីពីបុព្វសិទ្ធិនិងអភ័យឯកសិទ្ធរបស់អង្គការOPCW។ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (វិមានសន្តិភាព)។
៣	០៥/០៨/១៩ ម៉ោង០៧:៣០នាទី	ចូលរួមជាកិត្តិយស ក្នុងពិធីប្រគល់សញ្ញាបត្រ និងវិញ្ញាបនបត្រជូនដល់និស្សិត និងសិក្ខាម នៃបណ្ឌិតសភានគរបាលកម្ពុជា ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង **សម្តេចកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត** នៅបណ្ឌិតសភានគរបាលកម្ពុជា ស្រុកកៀនស្វាយ ខេត្តកណ្តាល។
៤	០៦/០៨/១៩ ម៉ោង០៩:៣០នាទី	ជួបប្រជុំពិភាក្សាការងារជាមួយ ឯកឧត្តម **គី តិច** នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
៥	០៧/០៨/១៩ ម៉ោង១៤:៣០នាទី	ចូលរួមជាកិត្តិយស ក្នុងពិធីបើកវេទិកាធុរកិច្ចកម្ពុជា-ស្រីលង្កា ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងឯកឧត្តម **ម៉ៃទ្រីប៉ាឡា ស៊ីរីសេនា** ប្រធានាធិបតី នៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យសង្គមនិយមស្រីលង្កា នៅសណ្ឋាគារសូហ្វីតែល ភ្នំពេញ ភូកេត្រា។
៦	០៩/០៨/១៩ ម៉ោង១៥:៣០នាទី	ចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំ ក្រោមអធិបតីភាព ឯកឧត្តម កិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ប្រធានគណៈកម្មាធិការគណបក្សទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីពិភាក្សាលើ៖ ១-ការកែសម្រួលនិងបំពេញបន្ថែមសមាសភាពគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ នៃគណៈកម្មាធិការគណបក្សទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ចំនួន០១រូប។ ២-ការកែសម្រួលនិងបំពេញបន្ថែមសមាសភាពគណៈកម្មាធិការគណបក្សទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ចំនួន០៣រូប។ នៅសាលD ជាន់ទី៣ (អគារមិត្តភាព)។

៧	**១២/០៨/១៩** **ម៉ោង១០:០០នាទី**	ជួបប្រជុំដើម្បីពិភាក្សាការងារជាមួយ ឯកឧត្តម **ឈីវ យីស៊ាង** រដ្ឋលេខាធិការ ក្រសួងការបរទេសនិងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ នៅទីស្តីការក្រសួងការបរទេស និងសហ-ប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ។
៨	**២២/០៨/១៩** **ម៉ោង០៧:៣០នាទី**	ចូលរួមប្រជុំគណៈកម្មាធិការកណ្តាល ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** ប្រធានគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា នៅសាលស៊ីធីហលនៃមជ្ឈមណ្ឌលសន្និបាត និងពិព័រណ៍កោះពេជ្រ។
៩	**២៧/០៨/១៩** **ម៉ោង០៩:៣០នាទី**	ដឹកនាំក្នុងកិច្ចប្រជុំគណៈប្រតិបត្តិរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ប្រចាំខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (បន្ទប់១៣២)។
១០	**២៨/០៨/១៩** **ម៉ោង០៩:៣០នាទី**	ដឹកនាំអង្គប្រជុំ ដើម្បីពិភាក្សាលើរបៀបវារៈដូចខាងក្រោម៖ ១-សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសំណង់ ២-សេចក្តីព្រាងឯកសារកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ ៣ឆ្នាំរំកិល ២០២០-២០២២ ៣-សេចក្តីព្រាងរបាយការណ៍ស្វ័យវាយតម្លៃ ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ នៃការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាតិប្រឆាំងអំពើពុករលួយ (អ៊ុនកាក់, UNCAC) ៤-បញ្ហាផ្សេងៗ: ដើម្បីត្រៀមប្រជុំត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយជាមួយ ឯកឧត្តមកិត្តិនីតិ-កោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ និងជារដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (បន្ទប់១៣២)។
១១	**២៩/០៨/១៩** **ម៉ោង០៩:០០នាទី**	ចូលរួមជាសមាជិក ក្នុងកិច្ចប្រជុំត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយសម្រាប់ប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឯកឧត្តមកិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ឈិន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ និងជារដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីពិនិត្យ និងពិភាក្សាលើ៖ ១-សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសំណង់ ២-សេចក្តីព្រាងឯកសារកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ ៣ឆ្នាំរំកិល ២០២០-២០២២ ៣-សេចក្តីព្រាងរបាយការណ៍ស្វ័យវាយតម្លៃ ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ នៃការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាតិប្រឆាំងអំពើពុករលួយ (អ៊ុនកាក់, UNCAC) ៤-បញ្ហាផ្សេងៗ។ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (បន្ទប់៦០៩)។
១២	**៣០/០៨/១៩** **ម៉ោង០៨:៣០នាទី**	ចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចអគ្គ-មហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីពិភាក្សាលើរបៀបវារៈដូចខាងក្រោម៖ ១-សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសំណង់ ២-សេចក្តីព្រាងឯកសារកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ ៣ឆ្នាំរំកិល ២០២០-២០២២ ៣-សេចក្តីព្រាងរបាយការណ៍ស្វ័យវាយតម្លៃ ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ នៃការអនុវត្តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាតិប្រឆាំងអំពើពុករលួយ (អ៊ុនកាក់,UNCAC) ៤- បញ្ហាផ្សេងៗ។ នៅទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (វិមានសន្តិភាព)។

ពន្យល់ពាក្យ

ហេតុ (ន.)៖ គឺជាការឬដំណើរប្រព្រឹត្តទៅ ការណ៍ ទំនង ដើមទង ដើមចម។

ហេតុ ចែកចេញជា៖

ក. ហេតុនៃសុខមាន ៤យ៉ាង៖

១. អត្ថិសុខ = សុខព្រោះមានសម្បត្តិ

២. ភោគសុខ = សុខព្រោះចេះប្រើប្រាស់សម្បត្តិ

៣. អនណសុខ = សុខព្រោះគ្មានបំណុល

៤. អនវជ្ជសុខ = សុខព្រោះធ្វើល្អ

ខ. ហេតុនៃឃាតកម្មមាន ៨យ៉ាង៖

១. រាគវសេន = សម្លាប់ដោយសាររាគ

២. ទោសវសេន = សម្លាប់ដោយសារទោស

៣. មោហវសេន = សម្លាប់ដោយសារមោហា

៤. មានវសេន = សម្លាប់ដោយសារមានៈ

៥. លោភវសេន = សម្លាប់ដោយសារលោភៈ

៦. ជីវិតក្ខាយវសេន = សម្លាប់ដោយសារចិញ្ចឹមជីវិត

៧. អញ្ញាណវសេន = សម្លាប់ដោយសារមិនដឹង

៨. វិនយវសេន = សម្លាប់ដោយសារវិន័យ

គ. ហេតុនៃការឲ្យទានមាន ៨យ៉ាង៖

១. ឲ្យទានព្រោះស្រឡាញ់គ្នា

២. ឲ្យទានព្រោះខឹង

៣. ឲ្យទានព្រោះវង្វេង

៤. ឲ្យទានព្រោះខ្លាច

៥. ឲ្យទានព្រោះធ្លាប់

៦. ឲ្យទានព្រោះសប្បាយ

៧. ឲ្យទានព្រោះចង់ទៅឋានសួគ៌ ឋាននិព្វាន

៨. ឲ្យទានព្រោះចង់សម្អាតចិត្ត

ឃ. ហេតុនៃការស្ថាបនាប្រាសាទច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់មាន ៦យ៉ាង៖

១.បុព្វហេតុសាសនា- ការកាន់សាសនាខុសគ្នា បានធ្វើឲ្យស្តេចខ្មែរពុំព្រមគោរពបូជាប្រាសាទដដែលៗ ហើយក៏បានចាត់ចែងឲ្យគេស្ថាបនាប្រាសាទដទៃទៀត តម្រូវតាមបំណងនិង ជំនឿរបស់ព្រះអង្គ។

២.បុព្វហេតុកិត្តិយស- ការស្ថាបនាប្រាសាទជាសក្ខីភាពបញ្ជាក់នូវកិត្តិយសរបស់ព្រះមហាក្សត្រក្នុងការបង្ហាញនូវថ្វីព្រះហស្ត ការប៉ិនប្រសប់ ទេពកោសល្យ និងប្រាជ្ញាវាងវៃរបស់ព្រះអង្គ។ ការស្ថាបនាប្រាសាទប្រកបដោយក្បាច់ចម្លាក់ល្អប្រណីត ផ្ទៃក្រឡាធំ ថ្មស្ថិត រាងសមគយគន់ទីល្អគ្រប់ទិសគ្មានទាស់ ខ្ពស់ត្រដែតទៅលើនភាល័យ ជាងប្រាសាទដទៃទៀត ជាការបញ្ជាក់នូវកិត្តិយសរបស់ព្រះមហាក្សត្រ អ្នកស្ថាបនាព្រមទាំងផ្សាយនូវបារមីរបស់ព្រះអង្គដល់ប្រជារាស្ត្រទៀតផង។

៣.បុព្វហេតុទម្លាប់- ការស្ថាបនាប្រាសាទក៏ជាទម្លាប់មួយដែរ។ នៅពេលឡើងសោយរាជ្យម្តងៗ ស្តេចខ្មែរទម្លាប់ឲ្យស្ថាបត្យករជំនាញៗ សង់ប្រាសាទទុកជាកេរ្តិ៍ដំណែលនៃរជ្ជកាលរបស់ព្រះអង្គ។

៤.បុព្វហេតុប្រវត្តិសាស្ត្រ- ការស្ថាបនាប្រាសាទប្លែកៗគ្នា ជាគោលបំណងមួយទៀតរបស់ស្តេចខ្មែរ ដើម្បីឲ្យកិត្តិនាមរបស់ព្រះអង្គល្បីសុសសាយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ។

៥.បុព្វហេតុសង្គ្រាម- ការស្ថាបនាប្រាសាទឲ្យកាន់តែធំ មាំ ទូលាយ មានច្រកចេញចូលខ្វាត់ខ្វែងជាមធ្យោបាយដើម្បីទប់ទល់នឹងខ្មាំងសត្រូវ មានចាមនិងសៀមជាដើម។ នៅប្រាសាទអង្គរធំ គេសង្កេតឃើញមានរូងក្នុងដី ជាផ្លូវសម្ងាត់សម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រ នៅពេលដែលសត្រូវចូលមកដល់ភ្លាមដោយមិនបានប្រុងប្រយ័ត្នមុន ឬទប់ទល់នឹងសត្រូវពុំរួច។

៦.បុព្វហេតុផ្លាស់ប្តូរទីក្រុង- ការផ្លាស់ប្តូរទីក្រុងក៏តម្រូវឲ្យព្រះមហាក្សត្របញ្ជាឲ្យរៀបចំស្ថាបនាប្រាសាទវាំងថ្មីជាដរាប។ ឧទាហរណ៍:

- នៅលើភ្នំគូលែន
- នៅសៀមរាប
- នៅឧត្តុង្គ
- នៅរលួស
- នៅលង្វែក
- នៅភ្នំពេញ

ង. ហេតុដែលស្ថាបនាអង្គរវត្តបែរមុខទៅទិសខាងលិច មាន ៧យ៉ាង៖

១.អង្គរវត្តជាផ្នូររបស់ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី២ (ក្បាលទៅទិសខាងលិច)

២.អង្គរវត្តជាមន្ទីរសង្កេតមើលផ្កាយ (ពេលថ្ងៃលិច)

៣.អង្គរវត្តនៅជិតបង្កើយនឹងស្ទឹងសៀមរាបពីទិសខាងកើត ពុំអាចធ្វើផ្លូវបានល្អ និងគ្មានកន្លែងធ្វើបុណ្យទានផ្សេងៗ។

៤.អង្គរវត្តបើសង់បែរមុខទៅទិសខាងកើត វាហាក់ដូចជាហុចគូថទៅលើប្រាសាទ សំខាន់ៗឯទៀតនៅតំបន់អង្គរធំ។

៥.អង្គរវត្តសង់បែរមុខទៅទិសខាងលិច ដោយផ្លូវតភ្ជាប់អង្គរធំមកអង្គរវត្តត្រូវចូលពីទិសខាងលិច ព្រោះបណ្តាប្រាសាទនៅអង្គរធំកសាងមុនអង្គរវត្ត ងាយស្រួលទំនាក់ទំនងរវាងបណ្តាប្រាសាទទាំងឡាយក្នុងក្រុងអង្គរ។

៦.អង្គរវត្តសង់បែរមុខទៅទិសខាងលិច គឺបែរសំដៅទៅលើវិសាលភាពដ៏ធំទូលាយនៃទឹកដីខ្មែរនៅទិសខាងលិចមាន៖ សុខោទ័យ អាយុធ្យា នគររាជសីមា បស្ចិមបុរី ចន្ទបូរី ធនបុរី បឹងកក់ លពបុរី គោត្របូរ(ភីម៉ាយ) រយ៉ង នាងរង ល្វោ សូរិន ស្រះកែវ ត្រាត ស៊ីសាកេត...។

៧.អង្គរវត្តបែរមុខទៅទិសខាងលិច គឺផ្តល់ភាពអនុគ្រោះដល់ការភ្នំពលទ័ព ក្រោមព្រះរាជបញ្ជាការផ្ទាល់របស់ព្រះមហាក្សត្រ ដើម្បីលើកទឹកចិត្តកងទ័ពមុនពេលចេញប្រយុទ្ធជាមួយសត្រូវ ដោយសារមានទីធ្លាធំទូលាយ៕

កម្លាំងអរិយធម៌ឋិតនៅលើអ្វី?

អរិយធម៌នៃប្រជាជាតិនីមួយៗអាចចម្រើនរុងរឿង ហើយអាចចុះដុនដាបទៅវិញ ឋិតនៅលើកម្លាំងពីរជាមូលដ្ឋាន៖

ក- កម្លាំងអរិយធម៌ស្ថិតនៅលើវប្បធម៌ :

១- វប្បធម៌ភ្ញាស់គំនិត៖

- អ្នកអក្សរសាស្ត្រ
- អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ
- អ្នកអប់រំ

២- គំនិតជាអំណាចអាច៖

- ប្តូរទម្រង់សង្គម
- បង្កើនកម្រិតជីវភាព
- បង្កើនចរិយាឲ្យថ្លៃថ្នូរ
- បង្កើនច្បាប់គ្រប់គ្រងត្រឹមត្រូវ បានសេចក្តីថាផ្តល់សុខៈដល់សង្គម

៣- ដូចនេះវប្បធម៌ជាកម្លាំងធ្វើឲ្យអរិយធម៌ជឿនលឿន។

ខ- កម្លាំងអរិយធម៌ឋិតនៅលើសង្គមធម៌ :

១- សង្គមធម៌សម្គាល់ការលូតលាស់ផ្នែកសម្ភារៈសង្គម៖

- ប្រដាប់ប្រើប្រាស់
- បច្ចេកទេសបង្កើនផល
- វិធីរៀបចំសង្គម សេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ សង្គមកិច្ច

២- សង្គមធម៌អាចប្តូរជីវភាព៖

- ជីវិតប្តូរគំនិតទស្សនៈមនុស្ស
- ប្តូរនយោបាយ ប្តូរសេដ្ឋកិច្ច ប្តូរតំបន់បង្កើតផល ទស្សនៈប្តូរជំនឿ មនុស្សប្តូរទៅតាមនោះដែរ
- សង្គមលូតលាស់ អបិយជំនឿថយចុះ

៣- ដូចនេះអរិយធម៌ទៅមុខ ឬថយក្រោយស្រេចតែសង្គមធម៌។

តាមពិតអរិយធម៌ទៅមុខ ឬថយចុះលឿន ឬមិនលឿន ពុំមែនមកពីកម្លាំងវប្បធម៌ ឬកម្លាំងសង្គមធម៌តែឯកឯងទេ គឺមកពីកម្លាំងពីររួមគ្នា៖

- អរិយធម៌ជឿនលឿនកាលណាវប្បធម៌បោះជំហានទៅមុខត្រូវចង្វាក់គ្នានឹងសង្គមធម៌។ បានសេចក្តីថា ត្រូវរៀបចំគ្រប់មែកធាងឲ្យប្រទាក់ប្រទងគ្នាជាចង្វាក់។

- វប្បធម៌លឿនតែម្នាក់ឯង សង្គមធម៌ទន់ខ្សោយ អរិយធម៌ស្រុតចុះ។

អរិយធម៌អង្គរដែលឡើងដល់កំពូលពីសតវត្សទី៩ដល់ទី១៣ ដោយសារគ្រឹះវប្បធម៌ "មានលទ្ធិទេវរាជា" និងគ្រឹះសង្គមធម៌ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច(បារាយតម្កល់ទឹក ប្រឡាយទឹក មន្ទីរពេទ្យ សាលាធទាន) ដើរ-

ត្រូវចង្វាក់គ្នា។ ក្រោយសតវត្សទី១៣ អរិយធម៌អង្គរដួលរលំដោយសារអ្នកដឹកនាំរៀបតែផ្នែកវប្បធម៌ "សាង-ប្រាសាទដើម្បីសក្ការៈបូជា ដើម្បីកិត្តិយសផ្ទាល់" ព្រងើយកន្តើយនឹងផ្នែកសង្គមធម៌ បណ្ដាលឲ្យសេដ្ឋកិច្ចធ្លាក់ចុះ សង្គមកិច្ចធ្លាក់ប្រេះឆា។

សង្គមធម៌ជឿនលឿនតែម្នាក់ឯង វប្បធម៌តាមមិនទាន់ អរិយធម៌ធ្លាក់ចុះមួយរំពេច។ ឧទាហរណ៍-សម័យកាលខ្លះនៃសង្គមកម្ពុជា វប្បធម៌តាមមិនទាន់សង្គមធម៌ៈ

- កសាងនិម្មាបនកម្មសង្គមរីកដូចផ្សិតតែខ្វះធនធានមនុស្សមានសមត្ថភាព ខ្វះសម្ភារៈ បរិក្ខាសង្ហារណៈ សម្បូរសាលាតែគ្រូមានតិចតួច ខ្វះវិជ្ជាគរុកោសល្យ កម្មវិធីសិក្សាបែបផ្សងព្រេង
- សុខភាពប្រជាជននៅផុយស្រួយ ខ្វះថ្នាំ ខ្វះគ្រូពេទ្យជំនាញ
- បង្អួតរូបភាពជាងគិតពីគុណភាព ផ្ទះខ្ទមរបងថ្ម ខ្លួនក្រចាយធំ
- នាំគ្នាអភិវឌ្ឍ ដោយមិនបានភ្ញាស់គំនិតអភិវឌ្ឍ ការអភិវឌ្ឍនោះក៏វសាត់គ្មានទិសដៅ ពង្រីកសង្គមធម៌មិនបានពង្រីកវប្បធម៌ ធ្វើឲ្យគ្រឹះទាំងពីររឹងមិនស្មើគ្នា បណ្ដាលឲ្យអរិយធម៌ឃ្លេងឃ្លោង។

ដូចនេះអរិយធម៌កកើតវិវត្តលូតលាស់ឬលិចលង់ គឺដោយសារទំនាក់ទំនងរវាងគ្រឹះទាំងពីរ កម្លាំងរួមរបស់វប្បធម៌និងសង្គមធម៌នេះឯង៕

អត្ថាធិប្បាយអរិយធម៌ខ្មែរ - បណ្ឌិតសាស្ត្រាចារ្យ អ៊ីវ ចុង

<u>គំនិតគួរចងចាំ</u>

អក្សរ	សារសព្ទប្រាប់រឿងពិត
រលត់	ជីវិតចោលកូនខ្មែរ
ជាតិ	បានអ្វីសាងវប្បធម៌ដែរ
រលាយ	ជាតិខ្មែរព្រោះខ្មែរយើង។

សូនកំណាព្យ - បណ្ឌិតសាស្ត្រាចារ្យ អ៊ីវ ចុង

ស្ទៅចិញ្ចៀន (បទពាក្យ៩)

ស្ទៅចិញ្ចៀនរៀនដុះផុងក្នុងវារី
នៅសល់ពីទីទឹកស្មានបានពីរផ្ទាប់
ខ្យល់បក់បោកខោកឥតស្រាកងាករញោប់
នៅមិនងាប់ជាប់រហូតលូតឡើងបាន។
ជាតិបណ្ឌិតពិតពិរោះឈ្មោះឥតអាក់
មានឧបសគ្គស្ទាក់រាំងទាំងប៉ុន្មាន
ប្រឹងរុករានឈានឥតខ្សោយដោយក្លាហាន
ត្រាតែប្រាណបានរួចទុក្ខសុខដូចស្ទៅ។

ព្រះឥន្ទមុនី - សេខ នាង

ច្បាប់ពាក្យចាស់ (បទព្រហ្មគីតិ)

ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង
ទោសខ្លួនឯងមើលពុំយល់
ទោសគេតូចសោតសស់
រមិលយល់ប៉ុនទាំងភ្នំ។
ចូលព្រៃសត្វសាហាវ
រកអំពាវគ្នាមកជុំ
ដល់បានស្រុកទឹកឃ្មុំ
ពួនក្នុងផ្ទះស៊ីម្នាក់ឯង។
បានហើយចង់បានទៀត
ផ្លៀតហើយផ្លៀតពុំគិតឈ្វេង
មើលយល់តែម្នាក់ឯង
មិនយល់គេឯទៀតផង។
នឹងស៊ីចង់ពិសារ
ខ្ជិលទំពារឲ្យម៉ដ្ឋហ្មង
យល់នាមថាជាមង
យល់ឯជងថាជាគួយ។
យល់តាថាជីដូន
យល់ឯកូនថាជាក្មួយ
យល់ពីរថាជាមួយ
យល់ឯព្រួយថាជាសុខ។
យល់ទោសថាជាគុណ
យល់ឯបុណ្យថានរក
យល់ល្អថាអាក្រក់
យល់លាមកថាជាផ្កា។

សម្តេចព្រះសុគន្ធមានបុណ្យ ជិម

ភូមិខ្ញុំ (បទពាក្យ៧)

ទឹកដីនិងមេឃមួយដុំនេះ
កំណើតខ្ញុំចេះដឹងសេចក្តី
ទាំងរុក្ខជាតិឬបក្សី
ក៏ខ្ញុំបេតីមេត្រីគ្រប់។
បើខ្ញុំចាប់ជាតិជាដើមផ្កា
ប្រាថ្នាមកដុះនៅនាភព
នេះហើយសាយក្លិនក្រអូបឈ្ងប់
ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ឥតឃ្លាតឃ្លា។
បើខ្ញុំជាឃ្មុំខ្ញុំហើរមក
ទីនេះស្វែងរកឈើនានា
ធ្វើបង្គងក្រេបរស់មាលា
បានជាក្បាលទឹកក្រមួនផង។
បើជាបក្សីបក្សាស្មោះ
សំឡេងពិរោះនោះបំណង
មកយំបន្លឺសព្ទសាសង
រំពងគឹកកងឲ្យគេស្តាប់។
ហេតុអីក៏ខ្ញុំស្រឡាញ់ម្ល៉េះ
តំបន់នេះអេះនោះខ្ញុំប្រាប់
ថាទីនេះហើយល្អចំណាប់
ជម្រាបសារសព្វគឺភូមិខ្ញុំ៕

សួនកំណាព្យ - បណ្ឌិតសាស្ត្រាចារ្យ - អ៊ីវ ថុង

ទិះភ្លាត់

ថ្ងៃមួយប្រធានសហករណ៍មួយក្នុងស្រុកសំរោងទង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដើរទៅមើលការដ្ឋានទំនប់ទឹកអំពែភ្នំ ក៏បានជួប អ៊ុំកុយ និង អ៊ុំផន កំពុងវេញខ្សែគោនៅក្រោមដើមពង្រ។ អ៊ុំទាំងពីរជាអតីតអធិការ អធិការរង នៃ អធិការដ្ឋានបឋមសិក្សាខេត្តកំពង់ស្ពឺ។

ប្រធានសហករណ៍សួរទៅអ៊ុំកុយថា៖

- មិត្តកុយឯងធ្វើអីដែរពីសង្គម?

អ៊ុំកុយឆ្លើយយ៉ាងសុភាពថា៖

- បាទ! សមមិត្តប្រធាន ធ្វើអធិការ...

គាប់ជួនពេលនោះ អ៊ុំផនលើកខ្សែគ្រវាសឡើង អ៊ុំកុយភ្ញាក់ដាច់សម្ដីត្រឹមហ្នឹង។

ប្រធានសហករណ៍សួរទៅអ៊ុំកុយបន្តថា៖

- នៅវត្តណា?

អ៊ុំកុយងើបមុខមើលអ៊ុំផន រួចឆ្លើយថា៖

- វត្តគ្រួស!

ប្រធានសហករណ៍ងាកមកសួរអ៊ុំផនវិញម្ដងថា៖

- ចុះមិត្តផនឯងវិញធ្វើអីដែរ?

អ៊ុំផនប្រញាប់ឆ្លើយថា៖

- បាទ! គ្រូសូត្រស្ដាំនៅវត្តជាមួយគ្នា។

ប្រធានសហករណ៍លាន់មាត់ថា៖

- យ៉ាស់! សុទ្ធសឹងតែជាពួកជិះជាន់កម្លាំងពលកម្មគេ!

ថាហើយក៏ដើរបន្តទៅមុខទៀតទៅ។ អ៊ុំកុយក៏ពោលទៅកាន់អ៊ុំផនថា៖

- បើកុំតែបានផនឯងលើកខ្សែគ្រវាសទាន់ កុំអីគ្នាថែមបឋមសិក្សាបាត់។

អ៊ុំផនគ្រញ៉ែងខ្លួន រួចឧទានឡើងថា៖

- វិះភ្លាត់ កុំអីឆ្អសឹង!

អក្សរសិល្ប៍ប្រជាប្រិយខ្មែរ - បណ្ឌិតសាស្ត្រាចារ្យ អ៊ីវ ចុង

ចុមបាត់ញើសអស់!

ថ្ងៃមួយលោកសេដ្ឋីមោកដើរត្រឡប់មកពីទារបំណុលគេវិញកណ្តាលថ្ងៃចែស ចូលដល់ក្នុងផ្ទះក៏ស្រែកហៅស្រីបម្រើឲ្យយកទឹកមួយផ្តិលមកជូន ហើយលោកឧទានខ្លាំងៗថា៖

អាបាវ! យកផ្លិតមកបក់ឲ្យអញ

នាយបាវឆ្លើយយ៉ាងរួសរាន់ថា៖

- ប្របាទទាន!

ថាហើយក៏ដើរចូលទៅអង្គុយបត់ជើងក្បែរកៅអីវែងទាំងដៃកាន់ផ្លិតបក់ឲ្យញាប់ស្មេរ។

លោកសេដ្ឋីលាន់មាត់ថា៖

- ហ៊ា! ក្តៅណាស់ ញើសជោកខ្លួនតែម្តង

មួយសន្ទុះក្រោយមក លោកសេដ្ឋីបើកភ្នែកធំៗ រួចសម្លឹងមុខអាបាវទាំងពោលថា៖

- ចុម! បាត់ញើសទៅណាអស់ទៅអាបាវ?

នាយបាវឆ្លើយទាំងដង្ហក់ថា៖

- ប្របាទទាន! វារត់មកនៅពេញខ្លួនខ្ញុំឯណេះ

- សេដ្ឋីមោកៈ ?!?!។

អក្សរសិល្ប៍ប្រជាប្រិយខ្មែរ - បណ្ឌិតសាស្ត្រាចារ្យ អ៊ីវ ចុង

គតិបណ្ឌិត

" ឃើញគេថ្កុំថ្កើង កុំចចើងធ្វើតាម ហួសមាឌខ្លួន
ប៉ុន្តែមិនត្រូវបន្ធូរបន្ថយព្យាយាមឡើយ "

សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជា **ជួន ណាត ជោតញ្ញាណោ**

ដុល្លារូបនីយកម្មនៅកម្ពុជា

ដោយលោកជំទាវ គាល់ ណៃអ៊ីម

១. សេចក្តីផ្តើម

នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុត្រូវបានបំបាត់ចោលទាំងស្រុង ដោយពុំមានការប្រើប្រាស់រូបិយវត្ថុ ពុំមានធនាគារនិងពុំមានទីផ្សារលក់ដូរអ្វីឡើយ។ ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចនិងប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុត្រូវបានបំផ្លាញទាំងស្រុងដល់ឬសគល់ ជាហេតុនាំឲ្យប្រជាជនបាត់បង់អស់នូវជំនឿទុកចិត្តមកលើប្រាក់រៀល និងប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ។ នៅពេលនោះ ប្រជាជនធ្លាក់ខ្លួនក្រតោកយ៉ាកមិនមានមុខរបរមិនមានប្រាក់កាសសម្រាប់ចាយវាយក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ។

បន្ទាប់ពីថ្ងៃរំដោះ ៧មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រជាជនកម្ពុជា បានចាប់ផ្តើមបន្លាស់ទីពីជនបទដាច់ស្រយាលមករស់នៅទីប្រជុំជនវិញ ហើយមុខរបរលក់ដូរតូចតាចសម្រាប់បម្រើឲ្យជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក៏កើតមានឡើង។ ការលក់ដូរទាំងនោះភាគច្រើនត្រូវបានទូទាត់ដោយអង្ករ ឬដោយមាសដែលជាគ្រឿងអលង្ការទៅតាមលទ្ធភាពដែលប្រជាជនមាន។ លើសពីនេះក៏មានការប្រើប្រាស់ប្រាក់បាតនៅតាមជាយដែនកម្ពុជា-ថៃ និងប្រាក់ដុងវៀតណាមនៅតាមជាយដែនកម្ពុជា-វៀតណាម។ ចាប់ពីពេលនោះមក ប្រាក់រៀលត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយសម្រាប់ប្រើប្រាស់ជារូបិយវត្ថុជាតិស្របច្បាប់។

២. ប្រវត្តិនៃដុល្លារូបនីយកម្មនៅកម្ពុជា

ដុល្លារូបនីយកម្ម សំដៅដល់សេដ្ឋកិច្ចដែលយកប្រាក់រូបិយបណ្ណបរទេស (ប្រាក់ដុល្លារអាមេរិក ប្រាក់អឺរ៉ូ។ល។) ប្រើប្រាស់ជំនួសឲ្យប្រាក់រូបិយវត្ថុរបស់ខ្លួន ឬប្រើប្រាស់ទន្ទឹមនឹងរូបិយវត្ថុរបស់ខ្លួន។ ប្រទេសដែលប្រកាន់យករបបរូបិយវត្ថុដូចខាងលើនេះ គឺភាគច្រើនជាប្រទេសដែលមានសេដ្ឋកិច្ចតូច និងអត្រាអតិផរណាមានកម្រិតខ្ពស់មិនអាចគ្រប់គ្រងបាន។

ដោយឡែកដុល្លារូបនីយកម្មនៅកម្ពុជាគឺជារបបរូបិយវត្ថុ ដែលប្រើប្រាក់ដុល្លារទន្ទឹមនឹងប្រាក់រៀល។ ហើយដុល្លារូបនីយកម្មនៅកម្ពុជាគឺបានកើតឡើងដោយមិនបានគិតទុកជាមុន ក្នុងខណៈដែល អង្គការសហ-ប្រជាជាតិបានបញ្ជូន កងកម្លាំងរក្សាសន្តិភាព និងបុគ្គលិករដ្ឋបាលចូលមកកម្ពុជា នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ជាមួយនឹងគម្រោងថវិកាសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងប្រតិបត្តិការនេះចំនួនពីរប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក។ បុគ្គលិកនិងទាហានទាំងនោះ បានបើកប្រាក់បៀវត្សន៍យកទៅចាយវាយទិញសម្ភារៈ បង់ឈ្នួលផ្ទះនិងសេវាផ្សេងៗជាប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកផ្ទាល់ នៅគ្រប់ទិសទីក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ចាប់ពីទីក្រុងដល់ជនបទ ចំណែកឯប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូបក៏បានស្គាល់ ទទួលយក សន្សំ និងចាយវាយប្រាក់ដុល្លារជាធម្មតារៀងមក ក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ក៏ដូចជាក្នុងការប្រកបមុខរបរ។ ទន្ទឹមនេះ វិនិយោគិនបរទេសក៏បានចាប់ផ្តើមចូលមកវិនិយោគនៅកម្ពុជា ដើម្បីបំរើឲ្យប្រតិបត្តិការអង្គការសហប្រជាជាតិ និងប្រទេសមួយចំនួនក៏បានផ្តល់ជំនួយមនុស្សធម៌ និងជំនួយកសាងប្រទេសឡើងវិញ ហើយមូលធនដែលបាននាំចូលមកគឺសុទ្ធសឹងជាប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកទាំងអស់ ។

ចាប់ពីពេលនោះមក ប្រាក់រៀលត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់តែចំណាយបន្តិចបន្តួចក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ ហើយមិនត្រូវបានប្រើជាមធ្យោបាយសន្សំឡើយ រីឯប្រាក់ដុល្លារត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ទូទាត់ប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចទាំងខ្នាតតូចនិងធំ ហើយក៏ជាមធ្យោបាយសន្សំផងដែរ។

ដូច្នេះដុល្លារូបនីយកម្មបានកើតឡើងដោយស្ថានភាពតម្រូវ មិនមែនកើតឡើងដោយឆន្ទៈ ឬដោយគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាលនោះឡើយ។

៣. ប្រទេសដែលមានសេដ្ឋកិច្ចដុល្លារូបនីយកម្ម

ប្រទេសកម្ពុជាមិនមែនជាប្រទេសតែមួយគត់ដែលមានសេដ្ឋកិច្ចដុល្លារូបនិយកម្មនោះទេ គឺមានប្រទេសមួយចំនួនទៀត ដែលប្រកាន់យករបបរូបិយវត្ថុដុល្លារូបនីយកម្ម។

ក. ប្រទេសដែលប្រើប្រាស់តែប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកជាប្រាក់ជារូបិយបណ្ណរបស់ប្រទេស ជំនួសរូបិយ-បណ្ណរបស់ខ្លួន៖ ប្រទេសទាំងនោះមានទំហំសេដ្ឋកិច្ចខ្នាតតូច ពុំមានលទ្ធភាពដំណើរការធនាគារកណ្ដាលដោយខ្លួនឯង ព្រមទាំងមានអត្រាអតិផរណាខ្ពស់ពេកមិនអាចគ្រប់គ្រងបាន។ ប្រទេសទាំងនោះរួមមាន៖ អេក្វាឌ័រ ទីម័រខាងកើត អែលសាលវាឌ័រ កោះម៉ារសាល មីក្រូនេស៊ា ប៉ាឡូវ ហ្សីមបាបវេ។ល។

ខ. ប្រទេសដែលប្រើប្រាស់ប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកទន្ទឹមនឹងប្រាក់រូបិយវត្ថុរបស់ខ្លួនតាមកម្រិតសមាមាត្រតិចឬច្រើន ខុសៗគ្នា៖ កាណាដា រុស្សី ប៉ាណាម៉ា បាហាមាស វៀតណាម កម្ពុជា នីការាហ្គ័រ ។ល។ (យោងតាមឯកសារបរទេស)។

៤. ប្រវត្តិនៃការប្រើពាក្យដុល្លារូបនីយកម្ម

គេតែងនិយមប្រើពាក្យដុល្លារូបនីយកម្ម ទោះបីប្រទេសខ្លះប្រើប្រាក់រូបិយផ្សេងក្រៅពីប្រាក់ដុល្លារក៏ដោយ គឺដោយសាររូបិយបណ្ណនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ និងទទួលយកយ៉ាងទូលំទូលាយចាប់តាំងពីសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរមក ជំនួសឲ្យប្រាក់ប៉ោនអង់គ្លេសដែលធ្លាក់ថ្លៃដោយសារសេដ្ឋកិច្ចអង់គ្លេសខ្ទេចខ្ទាំដោយសង្គ្រាម។ ប្រាក់ដុល្លារត្រូវបាន ប្រទេសជាច្រើនមានជំនឿទុកចិត្តអំពីស្ថិរភាពយូរអង្វែង និងមិនដែលធ្លាប់ត្រូវបានទម្លាក់តម្លៃម្ដងណាឡើយ ហើយចាប់ពីបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទីពីរមក ការបោះផ្សាយប្រាក់ដុល្លារត្រូវបានធានាដោយមាស។ ក៏ប៉ុន្តែ ទោះបីជាចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧០មក ការបោះផ្សាយដុល្លារលែងធានាដោយមាសក៏ដោយ ក៏ជាទូទៅទំនុកចិត្តលើរូបិយបណ្ណនេះនៅតែមាន។

៥. ផលប៉ះពាល់នៃដុល្លារូបនីយកម្ម

សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ការប្រើប្រាស់ប្រាក់ដុល្លារនៅក្នុងខឿនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ បាននាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានផងនិងវិជ្ជមានផង៖

ក. ផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាន

- ប៉ះពាល់ដល់មោទនភាពជាតិ៖ ជាការពិតហើយដែលប្រទេសកម្ពុជាត្រូវតែប្រើប្រាស់ប្រាក់រូបិយវត្ថុជាតិ ការប្រើប្រាស់ប្រាក់ដុល្លារអាមេរិក គឺបានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់មោទនភាពជាតិ។

- ការខាតបង់ចំណូលពី Seigniorage៖

Seigniorage សំដៅដល់ប្រាក់ចំណូលដែលរដ្ឋាភិបាលទទួលបានពីការបោះពុម្ពក្រដាស់ប្រាក់ថ្មី។ ប្រាក់ចំណូលនេះត្រូវបានគណនាដោយយកថ្លៃនៃការបោះពុម្ពក្រដាស់ប្រាក់មួយសន្លឹកដកនឹងតម្លៃចារឹកលើក្រដាសប្រាក់នោះ។ ឧទាហរណ៍ ក្រដាសប្រាក់១០០ដុល្លារ ថ្លៃបោះពុម្ពមួយសន្លឹកអស់ប្រាំសេន ដូច្នេះប្រាក់ចំណូលពី Seigniorage ក្នុងមួយសន្លឹកចំនួន៩៩,៩៥ដុល្លារ។

ខ. ផលប៉ះពាល់វិជ្ជមាន

- ទាក់ទាញវិនិយោគក្នុងស្រុកនិងបរទេស

ក្នុងស្ថានភាពប្រទេសកម្ពុជាដែលក្រោយពីថ្ងៃរំដោះពីរបបខ្មែរក្រហម ជំនឿទុកចិត្តលើប្រាក់រូបិយវត្ថុ

ជាតិនិងលើប្រព័ន្ធធនាគារត្រូវបានបាត់បង់ទាំងស្រុងនោះ ជាសក្ខីកម្មក្នុងរយៈពេលជិត៣០ឆ្នាំកន្លងទៅ បានបង្ហាញថាដុល្លារូនីយកម្មបានចូលរួមចំណែកយ៉ាងធំធេង ក្នុងការទាក់ទាញវិនិយោគិនក្នុងស្រុក និងបរទេសឲ្យហ៊ានបោះទុនវិនិយោគមកកម្ពុជា ដែលជាកត្តាសំខាន់ជំរុញឲ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។ ជាពិសេសវិនិយោគលើវិស័យធនាគារនិងហិរញ្ញវត្ថុបាននាំមូលធនជាច្រើនចាក់ចូលទៅបំរើឲ្យវិស័យសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈការផ្តល់ឥណទាន។

- រួមចំណែកបង្កើតឲ្យមានជំនឿទុកចិត្តឡើងវិញលើប្រព័ន្ធធនាគារនិងហិរញ្ញវត្ថុបង្កើតឲ្យមានអន្តរការីយកម្មហិរញ្ញវត្ថុឡើងវិញដើម្បីទាក់ទាញឲ្យមានការសន្សំប្រាក់ ការដាក់ផ្ញើប្រាក់ ការផ្តល់ឥណទាន និងការទូទាត់សងប្រាក់ដោយមិនប្រើសាច់ប្រាក់ឡើងវិញ។

- អាចកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់នៃការប៉ះទង្គិចពីវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនានាដែលបាន និងអាចកើតឡើង។ ឧទាហរណ៍ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីឆ្នាំ១៩៩៧ និងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចសកលលោកឆ្នាំ២០០៨ បាននាំមកនូវផលប៉ះពាល់តិចតួចដល់សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។

៦. ស្ថានភាពនៃដុល្លារូបនីយកម្មនៅដំណាច់ឆ្នាំ២០១៨

(ទិន្នន័យដកស្រង់ចេញពី របាយការណ៍ត្រួតពិនិត្យរបស់ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៨)

ស្ថានភាពនៃរូបិយវត្ថុទូទៅនាដំណាច់ឆ្នាំ២០១៨បានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីសូចនាករសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម៖

ក. ឥណទានដែលគ្រឹះស្ថានធនាគារនិងហិរញ្ញវត្ថុបានផ្តល់ដល់សេដ្ឋកិច្ចមានចំនួន៖ ១០៣,៨ទ្រីលានរៀលស្មើនឹង ២៦ប៊ីលានដុល្លារ ក្នុងនេះឥណទានជាប្រាក់រៀលមានប្រហែលជាជិត៥ភាគរយ នៃឥណទានសរុបតែប៉ុណ្ណោះ។

ខ. ប្រាក់បញ្ញើអតិថិជននៅគ្រឹះស្ថានធនាគារនិងហិរញ្ញវត្ថុ មានចំនួន ៩៩,៩ទ្រីលានរៀល ស្មើនឹង ២៥ប៊ីលានដុល្លារ ក្នុងនេះប្រាក់បញ្ញើជារៀល មានសមាមាត្រ៦,១% កើនខ្ពស់ជាងឆ្នាំ២០១៧ ដែលមានចំនួន ៥,៩%។

សមាមាត្រដ៏ទាបនៃប្រាក់បញ្ញើនិងឥណទានជារៀល ធៀបនឹងប្រាក់បញ្ញើនិងឥណទានសរុប បានបង្ហាញថាប្រាក់រៀលមិនត្រូវបានប្រើជាមធ្យោបាយសន្សំ ឬជាមធ្យោបាយទូទាត់សងប្រាក់ទំហំធំនោះឡើយ ពោលគឺប្រើសម្រាប់តែការចំណាយតិចតួចប្រចាំថ្ងៃតែប៉ុណ្ណោះ។

៧. បដិដុល្លារូបនីយកម្ម

លក្ខណ្ឌបឋមនិងចាំបាច់ដើម្បីគាំទ្រឲ្យការធ្វើបដិដុល្លារូបនីយកម្មទទួលបានជោគជ័យរួមមាន៖

ក. ស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចក្នុងរយៈពេលវែង៖

- កំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយនិរន្តភាពយូរអង្វែង៖ ក្នុងរយៈពេល១០ឆ្នាំកន្លងទៅកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជា មានកំណើនក្នុងអត្រាមធ្យមប្រ ហែល៧ភាគរយក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលជាអត្រាកំណើនដ៏ខ្ពស់ និងមានស្ថិរភាព។

- អត្រាអតិផរណាមានកម្រិតទាប៖ ក្នុងរយៈពេល១០ឆ្នាំកន្លងទៅ អត្រាអតិផរណាស្ថិតនៅក្រោម៥ភាគរយ ជាកម្រិតទាបដែលអាចគ្រប់គ្រងបាន។ រក្សាអត្រាអតិផរណាឲ្យនៅកម្រិតទាប បានន័យថារក្សាបាននូវអំណាចទិញរបស់ប្រាក់រៀលឲ្យនៅថេរដែលជាកត្តារួមចំណែកនាំឲ្យមានទំុកចិត្តលើប្រាក់រៀល ។

- អត្រាប្តូរប្រាក់រៀលធៀបនិងប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកមានស្ថិរភាព៖

ប្រទេសកម្ពុជាបានប្រកាន់យករបបគោលនយោបាយប្តូរប្រាក់អណ្តែតដោយមានការគ្រប់គ្រង

(Managed Floating) ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៨ រហូតបច្ចុប្បន្ន បានន័យថាធនាគារកណ្តាលនឹងធ្វើអន្តរាគមន៍ទិញលក់ប្រាក់រៀល/ដុល្លារនៅលើទីផ្សារ នៅពេលណាដែលអត្រាប្តូរប្រាក់រៀលធៀបនឹងប្រាក់ដុល្លារមានការប្រែប្រួលហួសពីកម្រិតគោលមួយជាកំណត់។ របបគោលនយោបាយប្តូរប្រាក់នេះ បានធ្វើឲ្យប្រាក់រៀលមានស្ថិរភាព ពោលគឺបម្រែបម្រួលក្នុងឆ្នាំចន្លោះពី៤០០០៛/១ដុល្លារ ទៅ៤១០០៛/១ដុល្លារ ពោលគឺអណ្តែតចុះឡើងក្នុងរង្វង់ពី២ទៅ២,៥ភាគរយក្នុងឆ្នាំ។ ការអណ្តែតចុះឡើងនេះស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពល នៃតម្រូវការប្រាក់រៀលតាមរដូវកាល។ គម្លាតនៃការអណ្តែតចុះឡើងប្រាក់រៀលពី២ ទៅ២,៥ភាគរយនេះ ជាអត្រាគម្លាតធំបង្គួរដែលអាចប៉ះពាល់ទំនុកចិត្តមកលើប្រាក់រៀល។ បើសិនជាគម្លាតនេះអាចកាត់បន្ថយមកនៅពី ០,៥ទៅ១ភាគរយទូទាំងឆ្នាំវិញនោះៗសាធារណជននឹងមានទំនុកចិត្តថាប្រាក់រៀលមានស្ថិរភាពជាងមុន និងអាចសន្សំទុកនិងប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀល ជាមធ្យោបាយទូទាត់កាន់តែច្រើនឡើង។

ខ. ស្ថិរភាពនិងភាពរឹងមាំនៃវិស័យធនាគារនិងហិញ្ញវត្ថុ

បច្ចុប្បន្ន វិស័យហិញ្ញវត្ថុកម្ពុជាអាចចាត់ទុកថាមានស្ថិរភាពនិងរឹងមាំបង្គួរ ដោយទាក់ទាញបាននូវជំនឿទុកចិត្តពីវិនិយោគិនក្នុងស្រុកនិងបរទេស និងសាធារណជន ឲ្យចូលមកវិនិយោគ និងប្រើប្រាស់សេវាកាន់តែសម្បូណ៌បែបដែលវិស័យនេះកំពុងតែបានផ្តល់ នឹងត្រៀមផ្តល់នៅពេលអនាគត។ ដូច្នេះវិស័យហិរញ្ញ-វត្ថុ គឺជាវិស័យដែលដើរតួនាទីឈានមុខគេក្នុងការជម្រុញបដិដុល្លារូបនីយកម្ម។

២. វិធានការដែលបានអនុវត្តហើយនិងវិធានការជម្រុញលើកទឹកចិត្តការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀល

វិធានការដែលគួរប្រកាន់យកដើម្បីធ្វើបដិដុល្លារូបនីយកម្មគឺ ការបង្កបរិយាកាសឲ្យមានតម្រូវការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀលកាន់តែច្រើនឡើង នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។

កន្លងមករាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុវត្តការលើកកំពស់ការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀលបានមួយចំនួនធំហើយ ដូចជា៖

- កំណត់ការបង់ពន្ធដារគ្រប់ប្រភេទ លទ្ធកម្ម បើកប្រាក់បៀវត្សន៍មន្ត្រីរាជការទូទាត់សេវាកម្មមួយចំនួនរបស់រដ្ឋ និងការបង់ថ្លៃទឹកនឹងអគ្គិសនីជាប្រាក់រៀល។ បើសិនជារាជរដ្ឋាភិបាលពង្វាតការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀលឲ្យមានវិសាលភាពគ្របដណ្តប់លើគ្រប់សេវាកម្មរបស់រដ្ឋទាំងអស់នោះ សមាមាត្រនៃប្រាក់រៀលនៅក្នុងខឿនសេដ្ឋកិច្ចនឹងកើនឡើង យ៉ាងច្រើនបន្ថែមទៀត។
- តម្រូវឲ្យវិស័យឯកជនដាក់ថ្លៃទំនិញនិងសេវាលក់រាយមួយចំនួនជាប្រាក់រៀល។ ប៉ុន្តែការកំណត់នេះ មិនទាន់គ្របដណ្តប់ទូទាំងវិស័យឯកជននៅឡើយ នៅមានផ្នែកខ្លះ ថ្លៃទំនិញនិងសេវាកម្មនៅតែដាក់ជាប្រាក់ដុល្លារនៅឡើយ ហើយអ្នកលក់ខ្លះដោយមិនចង់ទទួលយកប្រាក់រៀល ក៏យកបញ្ហាអត្រាប្តូរមិនសមស្របមករាំងស្ទះ នាំឲ្យអតិថិជនងាកទៅប្រើដុល្លារវិញព្រោះប្រើប្រាក់រៀលខាតជាងប្រើដុល្លារ។ ដូច្នេះការដាក់បញ្ញត្តិក្នុងការប្រើប្រាស់អត្រាប្តូរ ឬក៏តម្រូវឲ្យទទួលយកតែប្រាក់រៀលចំពោះសេវាកម្ម និងទំនិញលក់រាយជាកត្តាសំខាន់ ដែលរួមចំណែកឲ្យការប្រើប្រាស់រៀលកើនឡើង។
- បង្កើតឲ្យមានទីផ្សារមូលបត្រ ដោយលើកទឹកចិត្តឲ្យសហគ្រាសរដ្ឋនិងឯកជនបោះផ្សាយមូលបត្របំណុលជាប្រាក់រៀល ដើម្បីកៃនប្រមូលទុនជារៀលយកទៅប្រើប្រាស់ក្នុងអាជីវកម្ម។

• កំណត់ឲ្យគ្រឹះស្ថានធនាគារ និងហិរញ្ញវត្ថុផ្តល់ឥណទានឲ្យបាន ១០ភាគរយនៃឥណទានសរុបត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំ២០១៩។

• លើកទឹកចិត្ត និងបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលបង្កើតឲ្យមានប្រព័ន្ធទូទាត់សងប្រាក់រៀលឆាប់រហ័សដោយមិនប្រើក្រដាស់ប្រាក់ នៅក្នុងប្រព័ន្ធធនាគារនិងហិរញ្ញវត្ថុ ចៀសវាងការដឹកជញ្ជូន ការរាប់ក្រដាសប្រាក់ដែលនាំឲ្យខាតពេលវេលា គ្មានសុវត្ថិភាពនិងចំណាយពេលច្រើន។

៨. សន្និដ្ឋាន

ដុល្លារូបនីយកម្មនៅកម្ពុជាគឺបានចាក់គ្រឹះរឹងមាំជាយូរ រយៈពេល៣០ឆ្នាំហើយ ដូច្នេះការផ្លាស់ប្តូរទៅជាការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀល តម្រូវឲ្យមានការចូលរួមពីសំណាក់ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ រួមមានរាជរដ្ឋាភិបាល ប្រជាជននិងប្រតិបត្តិករសេដ្ឋកិច្ចរដ្ឋនិងឯកជន។

រហូតដល់បច្ចុប្បន្ន រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចបាននូវលក្ខណ្ឌចម្បងៗ ដែលគាំទ្រឲ្យមានការលើកទឹកចិត្តការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀល និងបានចាត់វិធានការមួយចំនួនរួចហើយ អ្វីដែលគួរធ្វើជាបន្តទៀតគឺការជម្រុញបន្ថែមនិងការដាក់ផែនការសកម្មភាពច្បាស់លាស់ រយៈពេលកំណត់មួយ ដើម្បីកាត់បន្ថយជាបណ្តើរៗនូវប្រាក់ដុល្លារពីសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាក់ដុល្លារ គួរចាប់ផ្តើមពីសកម្មភាពដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជន ដោយចាត់វិធានការធ្វើឲ្យអ្នកមានជីវភាពកម្រិតមធ្យមចុះក្រោមមានចំណូលជារៀលនិងចំណាយទៅវិញជារៀលដើម្បីចៀសវាងការខាតបង់ពីការប្តូរប្រាក់។

និយាយរួម វិធានការរដ្ឋបាលចាប់បង្ខំ មិនមែនជាវិធានការដែលគួរយកមកអនុវត្តឡើយ ព្រោះថាផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានធ្ងន់ធ្ងរនឹងអាចកើតឡើងមិនអចប៉ាន់ស្មានបាន នាំឲ្យរាំងស្ទះដល់ដំណើរការសេដ្ឋកិច្ចបច្ចុប្បន្នដែលកំពុងអភិវឌ្ឍដ៏រលូននិងមានចិរភាព៕

រៀបរៀងដោយលោកជំទាវ គាល់ ណៃអ៊ីម ទីប្រឹក្សាបច្ចេកទេស ក.ស.វ

<u>**គំនិតគួរចងចាំ**</u>

" អ្នកបួសធ្ងន់ក្នុងលាភយសមិនបវរ គ្រហស្ថគ្មានមុខរបរមិនថ្លៃថ្នូរ។ "

សម្តេចព្រះធម្មលិខិត **ល្វី ឯម ខេមរិន្ទញ្ញោ**

រូបភាពក្នុងកិច្ចប្រជុំវិភាគស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌